

AKADEMIE MÚZICKÝCH UMĚNÍ V PRAZE

DIVADELNÍ FAKULTA

Dramatická umění

Produkce

DIPLOMOVÁ PRÁCE

OCHRANA INVESTIC PRODUCENTŮ V UMĚNÍ

BcA. Martin Srba

Vedoucí práce: prof. JUDr. Jiří Srstka

Oponent práce: Mgr. BcA. Viktor

Datum obhajoby: Košut 10.–11. 9. 2019

Přidělovaný akademický titul: MgA.

Praha, 2019

ACADEMY OF PERFORMING ARTS IN PRAGUE

THEATRE FACULTY

Dramatic Arts

Arts Management

DIPLOMA THESIS

**PROTECTION OF CREATIVE PRODUCER'S
INVESTMENTS**

BcA. Martin Srba

Supervisor of thesis:	prof. JUDr. Jiří Srstka
Reviewer:	Mgr. BcA. Viktor
Date of defense:	Košut 10.–11. 9. 2019
Degree granted:	MgA. (Master of Arts)

Prague, 2019

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem magisterskou diplomovou prací na téma

Ochrana investic producentů v umění

vypracoval samostatně pod odborným vedením vedoucího práce a s použitím uvedené literatury a pramenů.

Praha, dne

.....

podpis diplomanta

Upozornění

Využití a společenské uplatnění výsledků diplomové práce, nebo jakékoliv nakládání s nimi je možné pouze na základě licenční smlouvy, tj. souhlasu autora a AMU v Praze.

Abstrakt

Diplomová magisterská práce se zabývá analýzou právních norem, které jsou v současnosti účinné v rámci právního řádu České republiky. Nejprve je zkoumáno, kdo je producentem (investorem) v různých oblastech umění. Následně je zjišťováno, jak a zda vůbec jsou producenti chráněni autorským zákonem, vybranými průmyslovými právy a občanským zákoníkem jakožto základním (nadřazeným) předpisem vůči ostatním právním předpisům. Výzkum je doplněn pěti příklady z praxe, kdy soud žalobcům přiznal, že skutečně k poškození jejich investic došlo. Nakonec se lze krátce dočíst o buy outu („výkupu práv“), který slouží producentům v umění jako nástroj ochrany investice.

Abstract

The diploma thesis is based on a research of the current Czech legal norms which are relevant for creative producers. At the beginning there is described the role of a creative producer (investor) in various fields of art. Then the thesis answers a question whether and how is the work of producers protected by any copyright law, industrial law or the Civil Code. The research includes five examples of cases when the court admitted that the investments in this field has been damaged. The final part of the thesis is about a "buy out" which can help to protect the investments of the producers.

Poděkování

Děkuji prof. JUDr. Jiřímu Srstkovi za pečlivé vedení magisterské práce a za další informace o realitě z producentské praxe, které jsem při četných konzultacích získal. Stejně tak musím poděkovat vedení a personálu knihovny Právnické fakulty Masarykovy univerzity za širokou nabídku knih a příjemné pracovní prostředí, které místní studovna poskytuje. Na závěr děkuji rodičům, kteří mě po celou dobu studia nejen finančně podporovali.

Obsah

Úvod	1
1. Producent v umění	3
1.1. Vymezení pojmů	3
1.2. Přiřazení producenta k daným oblastem umění	6
1.3. Dílčí závěr	12
2. Analýza současných právních norem v autorském zákoně	14
2.1. Společná ochrana investic v autorském zákoně	14
2.2. Díla zaměstnanecká, kolektivní, školní, soutěžní a na objednávku	15
2.3. Výjimky z ochrany	17
2.3.1. Výjimky bez kompenzace	17
2.3.2. Výjimky s kompenzací	19
2.4. Práva výrobců ke zvukovým záznamům	21
2.5. Práva výrobců ke zvukově obrazovým záznamům	22
2.6. Právo vysílatele	23
2.7. Literatura (včetně počítačových programů)	23
2.8. Databáze	25
2.9. Umělecké vizuální dílo	26
2.10. Hudební díla	27
2.11. Dílčí závěr	28
3. Analýza současných právních norem v oblasti průmyslových práv	29
3.1. Ochranná známka	29
3.2. Vynález	32
3.3. Užitný vzor	35
3.4. Průmyslový vzor	37
3.5. Vymáhání práv z průmyslového vlastnictví	38
3.6. Dílčí závěr	39
4. Analýza souvisejících právních norem v občanském zákoníku	40
4.1. Soukromoprávní prostředky ochrany proti nekalé soutěži	44

4.2. Vztah mezi právem na ochranu proti nekalé soutěži a právy k průmyslovému vlastnictví	45
4.3. Dílčí závěr	46
5. Rozbor příkladů z praxe	47
5.1. Světlovánek – ochranná známka	48
5.2. Krkonošské pohádky v reklamě společnosti Vodafone – parazitování na pověsti a zlehčování	51
5.3. Krteček – nekalá soutěž.....	53
5.4. Kopie sochy Golema – neoprávněné obohacení	56
5.5. Verš z textu písně Až v kampani Strany zelených – neoprávněné obohacení	59
5.6. Dílčí závěr.....	60
6. Problematika buy outu.....	62
Závěr	64
Zdroje	67
Knižní	67
Internetové	69
Právní normy a důvodové zprávy právních norem.....	73
Usnesení a rozsudky soudů, rozhodnutí Úřadu průmyslového vlastnictví.....	75

Úvod

Magisterská diplomová práce s názvem Ochrana investic producentů v umění se zabývá pozicí producentů v českém právním systému. Současným problémem je neznalost a neúplnost právních předpisů stran investic producentů, v důsledku čehož se producenti svých práv nedomáhají nebo dochází k jejich vědomému porušování ze strany dalších osob. Některá přirozená práva producentů dokonce nejsou součástí legislativy. Vymáhání práv producentů je komplikováno především chybějícími definicemi v legislativě a rychlým vývojem digitálních technologií, které právní systém nezvládá včas mapovat a následně aplikovat.

Cílem práce je vytvořit přehled práv producentů v oblasti umění v ochraně investic. Zároveň by mělo být zjištěno, která právní ochrana chybí. Důvodem je existence principu, dle kterého chybějící právo (mezery v právu) neexistuje. Dle této zásady (pokud právo danou věc neupravuje) se v takových případech použije právní úprava svým smyslem a obsahem nejbližší. Současně platí zásada, že co není právem zakázáno, je dovoleno. Práce by měla čtenáři nabídnout také několik příkladů z praxe, kdy došlo k poškození práv investora – včetně výsledných judikátů. Hlavními výzkumnými otázkami jsou:

Kdo je producentem v daných oblastech umění?

Do jaké míry současný právní řád producenty chrání?

Které podpůrné zákony mohou investice chránit?

Práce je rozdělena do šesti částí. Ihned v úvodu si klade za cíl v několika odstavcích vymezit pojmy producent, investor a umění, poté přiřadit k oblastem jejich producenty. Další kapitola analyzuje současné právní normy a zjišťuje, jak a zda vůbec ochraňují investice, respektive investora. Třetí část pátrá po dalších právních předpisech, které mohou být použity pro ochranu investice. Předposlední část práce nabízí příklady z praxe a jejich řešení. Poslední kapitola se jen na okraj zabývá

problematikou buy outu („výkupu majetkových práv“). Jedná se ovšem jen o doplněk k celé práci.

Metodou výzkumu je především analýza právních norem a odborné literatury, kterou tvoří zejména odborné výkladové knihy a komentáře k právním předpisům. Případně je možné vyložit si právní normy vlastní úvahou. Pro zjištění podrobností o konkrétních případech z praxe budou analyzovány usnesení a rozsudky soudů. Některé informace budou získány také z médií.

1. Producent v umění

První kapitola práce se zabývá pojmy producent, investor, umění, nakladatel a vydavatel. Cílem je zmíněné pojmy objasnit, aby byly v dalších částech práce správně používány. Dále se bude snažit určit, kdo je producentem v různých oblastech umění.

1.1. Vymezení pojmů

Výraz **producent** lze dle jazykové příručky přeložit jako výrobce a výrobní podnikatel (Internetová jazyková příručka). K uvedenému významu se ve slovech odvozených příklání také Ottův naučný slovník a přímo jmenuje např. producenta divadelního a hudebního (Otto, J., 1903, díl 20, str. 732). Další definice takto označuje osobu, která má na starosti vznik díla, nebo vznik přímo financuje za účelem výstavy či šíření na veřejnosti (Producer. Merriam-Webster).

Dle § 420 zákona č. 89/2012 Sb. občanský zákoník (dále jen občanský zákoník) se pojmem podnikatel rozumí ten, „*kdo samostatně vykonává na vlastní účet a odpovědnost výdělečnou činnost živnostenským nebo obdobným způsobem se záměrem činit tak soustavně za účelem dosažení zisku.*“ V případech, kdy jsou spláceny závazky nebo je chráněn spotřebitel, je za podnikatele považována také jakákoliv osoba uzavírající smlouvy spojené s výdělečnou činností. Obdobně jako občanský zákoník definuje živnost také zákon č. 455/1991 Sb. o živnostenském podnikání (dále jen živnostenský zákon): „*Živností je soustavná činnost provozovaná samostatně, vlastním jménem, na vlastní odpovědnost, za účelem dosažení zisku a za podmínek stanovených tímto zákonem.*“ (§ 2).

Investor vkládá do poskytování služeb nebo výroby zboží prostředky (personální, časové, finanční, materiální, kapacitní atd.), které by měly být v předem daném časovém období navraceny zpět. V ideálním případě by mělo dojít k vytvoření zisku. Každá **investice** by tedy měla být chráněna, protože v opačném případě by se jednalo o investici odvážnou. Lze však také produkovat dílo, u něhož se předpokládá, že ani jeden z řečených

záměrů nebude naplněn. Jedná se o případy, kdy je např. divadelní inscenace za určitých podmínek podpořená z veřejných zdrojů. Taková divadelní inscenace však nemusí být vždy plánovaná s vyrovnaným výsledkem hospodaření, ale může být jejím cílem i zisk. Investor tedy nemusí být zároveň producentem, mohou mít mezi sebou jako dvě různé osoby právní vztah založený smlouvou, v jejímž důsledku je investorovi přiznán např. podíl na zisku.

Pro účely této práce je nutné především vymezit, která **odvětví v umění** existují. Tradičně se jedná celkem o osm kategorií: literaturu (včetně poezie, dramatu, povídek apod.), výtvarné umění (malování, kreslení, sochařství atd.), grafiku (všechny formy vyjádřené na ploše), sochařství (včetně modelování), dekorativní umění (např. glazura, mosaika), scénickou tvorbu (divadlo, tanec, hudba), hudbu (včetně notového záznamu) a architekturu (často bývá zahrnována i architektura interiérů) (The arts. Encyclopedia Britannica). Uvedené rozdělení bohužel zahrnuje některé typy umění do více kategorií, tudíž by jeho použití nebylo vhodné.

Na rozdíl od předchozího dělení rozděluje umění British Council na méně kategorií, a to na: film; hudbu; architekturu, módu a design; literaturu; divadlo a tanec; výtvarné umění. Jednou z kategorií je také kreativní ekonomika (Naše globální činnost v oblasti umění. British Council). Ta nebude v práci zohledňována, protože se jedná o oblast zasahující do všech uměleckých odvětví. Naopak za předpokladu, že bude zmíněné uvedení používáno, bude vhodné tyto pojmy zobecnit na zvukově obrazové záznamy; zvukové záznamy (včetně podkladů pro jejich tvorbu – např. notový záznam); užité umění (architektura a design); literaturu; scénickou tvorbu; výtvarné umění.

Dále pak zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (dále jen autorský zákon) obsahuje v § 2 odst. 1 demonstrativní výčet druhů uměleckých a vědeckých děl. Z oblasti umění se jedná např. o dílo slovesné,

grafické, malířské, sochařské, choreografické, hudební, architektonické. Příklady nejsou řazeny dle jakýchkoliv kategorií. Druhý odstavec § 2 tohoto zákona se věnuje databázím, fotografiím a počítačovým programům. Lze se domnívat, že cílem zákonodárců bylo poskytnout co nejširší výčet druhů autorských děl, zároveň ale chtěli ponechat prostor pro jejich nové formy, které zákonodárci nestačí včas upravit, a pak následně zahrnout do právní úpravy. Proto není uveden taxativní výčet, který by řazení nových forem umění mezi díla silně komplikoval.

Umělecké a vědecké dílo, kterému se poskytuje ochrana, musí dle § 2 autorského zákona splňovat základní podmínku, a to, že se jedná o *„jedinečný výsledek tvůrčí činnosti autora a je vyjádřeno v jakékoliv objektivně vnímatelné podobě.“* Dále jsou za díla považovány počítačové programy, fotografie a výtvary vyjádřené postupem podobným fotografii, pokud *„jsou původní v tom smyslu, že jsou autorovým vlastním duševním výtvozem“* (§ 2 autorského zákona). Autorskými díly nejsou tedy zejména rutinní počítačové programy, fotografie bez uměleckého vkladu (kopie dokladů apod.) a databáze nechráněné (abecední seznam jmen atd.).

V práci jsou také skloňovány pojmy **vydavatel a nakladatel**. Přestože jsou zmíněné výrazy v běžné řeči i v každodenním používání zaměňovány, nejedná se o synonyma. Oporu v právních předpisech nenalezneme, avšak dle Telce a Tůmy (2007, str. 542–544) je v praxi s pojmy nakládáno tak, že nakladatelem je ten, kdo zajišťuje výrobu finančně i materiálně (majetková práva autorská získává nakladatel jen tehdy, nejedná-li se o objednávku); vydavatelem je ten, kdo dílo rozšiřuje. K tomu se přiklání také § 4 autorského zákona v odstavci 2, dle kterého je dílo vydáno *„zahájením oprávněného veřejného rozšiřování.“* V praxi dochází k různým formám vztahu mezi skutečným investorem a zajišťovatelem výroby – např. autor si může nechat vyrobit knihu na svoje náklady v nakladatelství, jindy náklady hradí právě nakladatelství, investorem může být ale též třetí osoba odlišná jak od autora, tak od nakladatele.

Pro účely analýzy právních norem bude užíván výraz producent jako fyzická či právnická osoba, která je správcem nebo investorem prostředků nezbytných k vytvoření díla autorem či spoluautory. Mezi producenta a nakladatele lze zároveň klást rovnítko a vydavatele považovat jen za rozšiřovatele (distributora). Z důvodu nejasného – a možná i nemožného – rozdělení umění na několik kategorií bude pracováno s výše uvedeným demonstrativním výčtem děl obsaženým v autorském zákoně.

1.2. Přiřazení producenta k daným oblastem umění

Zvukově obrazový záznam je nutno vnímat širěji než jen jako audiovizuální dílo, které je jednou z jeho podmnožin. Audiovizuální dílo je tvořeno vedle režiséra takového díla, jenž je jeho autorem, díly audiovizuálně užitými. Jejich typickou vlastností je, že nejsou vhodná pro samostatné užití. Neznamená to tedy, že by nemohl být filmový scénář vydán knižně nebo by se nemohl pořádat koncert skládající se z filmové hudby (Srstka, J., 2017, str. 190). Při vzniku filmu (audiovizuálního díla) je rozlišováno pět druhů producentů na základě jejich povinností a odpovědností. Producent (producer) projekt plánuje, vyvíjí a je zodpovědný za výběr tvůrčí složky a rozpočet. Výkonný producent (executive producer) odpovídá za financování a smluvní zajištění projektu. Line producer spravuje rozpočet. Koproducent spolupracuje nejčastěji z finančních důvodů, případně přináší know-how, jméno nebo aktivně spolupracuje. Spolupracující producent (associate producer) je zodpovědný za tvůrčí a finanční stránku (Malý filmový profesní slovník. ArtTech). Stále častěji je skloňován výraz kreativní producent, kterým se označuje osoba vymýšlející obsah, nové formáty seriálů, pořadů i filmů apod. Film může vzniknout i jako dílo školní. Stejně tak může vzniknout jako dílo zaměstnanecké, což je obvyklé např. v televizích u pořadů, které se natáčejí pravidelně. Producenti si také mohou natáčení a související činnosti objednat u dalších subjektů, které se tak ale nestávají producenty.

Zvukové záznamy produkují povětšinou hudební nakladatelé. Obecně se jedná o jakoukoliv fyzickou nebo právnickou osobu. Velice často

se nakladateli CD stávají fyzické osoby, které si zaplatí výrobní kapacitu v lisovně, a té dodají zvukovou stopu a další nezbytné materiály – jedná se o tzv. vlastní náklad. V posledních letech se do obliby dostaly crowdfundingové kampaně shromažďující finance dalších fyzických osob za účelem výroby zvukového nosiče. Tím se správce projektu dostává do obdobné pozice jako producent audiovizuálního díla, který je s dalšími osobami poskytující prostředky vázán smlouvami. Způsob přispívání na projekt může vést k domněnce, že se osoby poskytující finanční prostředky stávají spolunakladateli. Ocitají se ovšem povětšinou pouze v pozici kupujícího, protože kupují výrobek/službu. U záznamu hudby se jedná často o nosič (nebo jen jeho elektronickou podobu), případně koncert skládající se ze skladeb na CD apod. Často se také stává, že osoba pouze daruje prostředky pro vznik hudebního nosiče, nenáleží jí tedy žádné protiplnění. Takovému donátorovi lze poskytnout jen společenskou úsluhu založenou na zvycích, jedná se tak např. o slovní poděkování na již zmíněném koncertě.

Navíc v oblasti zvukových záznamů stále roste zájem o nahrávky knih (meziročně asi o 16 %). Producentem je převážně 11 subjektů, které jsou sdruženy v Asociaci vydavatelů audioknih. Třemi nejsilnějšími jsou OneHotBook, Supraphon a Tympanum (Zájem o mluvené slovo i soutěž Audiokniha roku roste. ČTK).

Zvukové, zvukově obrazové záznamy a audiovizuální díla vznikají především za účelem distribuce, která probíhá prodejem nosičů, promítáním v kině, umístováním na rozmanité on-line platformy umožňujícím jen zhlédnutí nebo poslech bez stahování kopie (streamování), případně jejich stahování – tedy vytváření kopií. Dále se mohou **vysílat** pomocí rozhlasu nebo televize a užívat na internetu. Poslední možností je promítání veřejnosti v kině. Z praktického a ekonomického hlediska tedy často výrobce záznamu i jeho distributor splývají v jednu osobu, jako např. filmy produkované Českou televizí nebo streamovací služby Spotify

a Netflix. Dochází často také ke spolupráci mezi subjekty, a to mezi fyzickými a právníckými osobami.

Užitá umění vznikají v rukodělných výrobách pod vedením mistra, který je povětšinou i majitelem, a tedy producentem. V uměleckém průmyslu je výtvarník pouhým autorem návrhu, na jehož základě vznikají výrobky procházející někdy více výrobními. Výsledkem je mnoho stejných produktů, u kterých by měla být ochráněna především investice do vývojového a výrobního procesu (Umění užitá (applied art). Arts lexicon). Stejně jako rozličné výrobky (např. nábytek) jsou v současnosti hojně kopírována díla architektonická (urbanistická), a to především v asijských státech.

Zmíněná **architektonická (urbanistická) díla** vznikají zpravidla jako díla na objednávku, protože návrh je povětšinou spojen s konkrétním místem zatíženým omezeními (povolená výška budovy apod.) nebo si ho může jedinec vytvořit sám. Takový tvůrce ale musí mít oprávnění projekt certifikovat, a tak garantovat jeho soulad s dalšími normami a nařízeními. Nejsou-li funkce spojeny, architekt pracuje s projektanty, kteří se snaží návrh převést do realizovatelné podoby ve formě příslušné dokumentace. O konečnou výstavbu se stará zhotovitel stavby, který svou činnost vykonává formou obchodní korporace (např. veřejná obchodní společnost, komanditní společnost, společnost s ručením omezeným, akciová společnost). Není vyloučena ani stavba svépomocí, kterou je možné kombinovat s dílčími pracemi zadávanými řemeslníkům nebo firmám. Vytváření replik takových děl sice probíhá, ale samotný investor (objednatel) nijak poškozen není. Je možné hypoteticky uvažovat o situaci, kdy je dílo jedinečné svým účelem a replikou by byl poškozen nebo omezen hospodářský účel stavby původní. Nelze ale předpokládat, že by investor nechal např. zbudovat repliku vyhlídkové věže na druhé straně města, než se nachází originál, která by mohla plnit obdobný účel. Architektura je předmětem vzdělávání na specializovaných středních i vysokých školách. V rámci cvičení je možný i vznik několika děl totožných.

V oblasti literatury dle českých právních norem se rozlišují periodické a neperiodické publikace. U prvního ze jmenovaných druhů je producentem fyzická nebo právnická osoba bez ohledu na právní formu, která sama nebo na svůj účet a odpovědnost vydává obsah „*se stejným obsahovým zaměřením a v jednotné grafické úpravě nejméně dvakrát v kalendářním roce.*“ (Zákon č. 46/2000 Sb. o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku a o změně některých dalších zákonů (tiskový zákon), § 3). Zákon o neperiodických publikacích pracuje pouze s pojmem vydavatel, ale nikterak ho dále nespecifikuje – vysvětlení pojmu je uvedeno v předchozí podkapitole. V praxi ale vydávání periodických publikací fyzickou osobou není běžné, jedná se zpravidla o nakladatelství. Častěji je možné setkat se s vydáním neperiodické publikace jednotlivcem.

Počítačové programy jsou považovány za dílo literární. České právní normy tento pojem nedefinují, ale analogii počítačového programu a literatury lze spatřit např. ve slovenském zákoně č. 618/2003 Z.z., o autorském práve a právech súvisiacich s autorským právom, dle něž se jedná o soubor příkazů a instrukcí v podobě vět, které mohou i nemusí být použity v počítači, a jsou zapsány ve zdrojovém či počítačovém kódu (jazyce). Právě takový zápis je podobný dílu literárnímu, avšak ve specifickém jazyku. Ochrana vzniká, je-li zdrojový kód duševním výtvorem – je tak chráněna především investice, která je nezbytná pro vznik. Právě proto Andrea Kopečková ve svém odborném článku zmiňuje předpoklad, kdy vznikne nezávisle na sobě více shodných děl (Kopečková, A., 2016). Z uvedeného vyplývá, že se autorem může stát kterákoliv osoba ovládající programovací jazyk. Další fyzické nebo právnické osoby si zmíněné osoby najímají na základě různých právních vztahů, a proto se stávají vykonavateli majetkových práv na základě smlouvy o dílo. Na výuku programování jsou zaměřeny také střední i vysoké školy, kde vznikají školní díla.

V rámci počítačových programů nelze opomenout také **webové stránky**, které vznikají obdobně jako počítačový program (pouze v jiném

programovacím jazyku). Samotné webové stránky čím dál častěji zastupují běžný počítačový program, např. on-line kancelářský balík společnosti Google. Internetové stránky povětšinou nejsou složeny jen z původního zápisu zdrojového kódu, ale jedná se o soubor mnoha nejen fotografických, ale i zvukových, zvukově obrazových děl. Z toho důvodu je možné nahlížet na web jako na dílo souborné, protože autorem každého užitého díla může být jiná osoba a navíc jsou povětšinou jedinečně uspořádány. Mnoho zdrojových kódů i jen jednotlivých funkčních nebo grafických částí lze nalézt na internetu a volně je použít. Důvodem je složitost a časová náročnost tvorby některých kódů, jelikož je snahou umožnit prohlížení na rozmanitých zařízeních. Vybrané části zdrojových kódů někdy poskytují sami autoři programovacího jazyka, jelikož tak zvyšují četnost užití takových kódů. V důsledku toho se dostává do popředí design (Trojan, O., 2009), jelikož je zdrojový kód snadno dostupný a v některých případech není potřeba vysoká odbornost zpracovatele. Jedná-li se o dílo vytvořené na zakázku, nebrání nic autorovi využít dílo i pro další zakázku (pokud není nijak poškozen objednatel). Producentem tedy může být jakákoliv fyzická i právnická osoba.

Scénickou tvorbou se rozumí divadlo, hudba a tanec. Producenty jmenovaných oblastí jsou organizace zřizované státem nebo územním samosprávným celkem (stát, kraj, obec). Mnoho děl je produkováno soukromými subjekty. Zejména u těch, které jsou založeny za účelem zisku, je ochrana investice nejdůležitější. Po vzoru západních evropských států se stále více projevuje snaha o spolupráci mezi soukromými a veřejnými subjekty. Spolupracovat může i více subjektů se stejnou právní formou. Výuce inscenační tvorby se věnují také konzervatoře a dvě vysoké školy v České republice. Menší projekty bývají produkovány jednotlivci jako fyzickými osobami s živnostenským oprávněním nebo divadelními uskupeními v nejrůznějších právních podobách. Právě ty se zpravidla vyznačují nedostatkem financí pro scénickou produkci, v důsledku čehož je ochrana jejich investic velice důležitá. Naopak taková seskupení často užívají děl neoprávněně. Jejich chování pramení z předpokladu, že je

pravděpodobnost postihu minimální, jelikož existuje poměrně nízká šance, že se nositelé práv nebo jejich zástupci o takové produkci vůbec dozví. Příčinou bývá samozřejmě i neznalost právních předpisů.

Výtvarné umění může být vytvořeno na zakázku, kdy je producentem objednatel. Dílo objednává také jakýkoliv subjekt nebo fyzická osoba, která ho chce umístit na místo, které může i nemusí být přístupné veřejnosti. Zejména v druhém případě je riziko vytváření napodobenin vysoké. Dle § 24 autorského zákona s uměním nakládá provozovatel galerie, dražebník nebo jiná osoba soustavně obchodující s takovými díly. Ve zmíněných případech jsou díla povětšinou zapracována do katalogu. Grafiku lze vyjádřit podobou fyzickou i elektronickou. Zejména elektronická podoba usnadňuje vytváření neoprávněných kopií. Spektrum producentů v této oblasti je velmi široké, protože si grafiku objednávají soukromé společnosti, nestátní neziskové organizace, soukromé osoby, příspěvkové organizace i složky státu. Z povahy věci vyplývá, že tvořit grafiku bez objednání je málo časté. Někteří autoři tvoří výtvarné dílo tzv. do šuplíku (u plastik jen ojedinele), kteří předpokládají, že bude jejich investice navrácena až později. Existují i vzdělávací zařízení, kde jsou díla tvořena žáky, ale producentem je škola.

Fotografie – jako jeden z druhů výtvarného umění – jsou vytvářeny a publikovány v hojné míře, a to zejména v oblasti internetu. Jejich snadná dostupnost vede k domněnce, že je možné fotografie užívat bez omezení, čímž je poškozován autor v právech osobnostních i majetkových. Možností je vznik fotografie na objednávku nebo jako dílo zaměstnanecké a školní (Valoušek., M., 2014).

Součástí veškerých muzejních, knihovních i archivních fondů bývá soubor informací o množině děl v nich obsažených. Důvodem je především možnost snadného a rychlého procházení takového katalogu. V případě, že je katalog uspořádán dle principu, který může i nemusí být duševním tvůrcem autora a je jakýmkoliv způsobem zveřejněn, stává se **databází**. Leščinský (2003, str. 7) uvádí, že u každé databáze je nutné rozlišovat její

obsah a uspořádání. Důvodem je existence autorskoprávně chráněných i nechráněných databází, jejichž náplní je obsah autorskoprávně chráněný nebo nechráněný.

K objasnění může napomoci odborný výklad Telce a Tůmy (2007, str. 719). Zmínění autoři uvádějí, že databázi můžou tvořit prvky, které jsou autorskoprávně chráněné i nechráněné. Zároveň je nutné odlišovat databázi od sbírky prvků, které pouze umožňují lokalizaci (abecední pořadí, historická posloupnost apod.).

Z uvedeného plyne, že by producentem v podobných případech měl být právě subjekt, který fond spravuje. Například se tedy jedná o muzea zřizovaná městy nebo zemské archivy. Existují i fondy soukromníků, které jsou součástí expozice, a cílem majitele může i nemusí být vytvářet zisk. V takovém případě si soukromá osoba sama vytváří databázi děl, kterou obhospodařuje, a to pro účely vypůjčování nebo pronájmu celku či části do jiných sbírek. Ve snaze umožnit on-line přístup k dílům i za účelem uchování starých knih, uměleckých děl a písemnosti probíhá v hojné míře digitalizace. Výsledky zmíněné činnosti pracují zpravidla s databází, která badateli pomáhá nalézt konkrétní dílo. Nedostatkem je ale nemožnost přístupu z kteréhokoliv místa České republiky nebo světa (jako v knihovnách, kdy je náhled umožněn jen při připojení k vnitřní síti organizace). Aktivita i investice s ní spojené se dějí s vidinou pozdější úpravy legislativy, která dostupnost umožní.

1.3. Dílčí závěr

První kapitola se snažila vymezit pojmy producent, investor, umění, nakladatel a vydavatel, a to zpravidla na základě několika jazykových příruček a výkladových slovníků. Za producenta lze dle občanského zákoníku považovat osobu, a to právnickou i fyzickou, která se snaží sama, na vlastní účet a odpovědnost a soustavně dosáhnout zisku. Zároveň došlo k porovnání s živnostenským zákonem, který pojem definuje téměř totožně. S ohledem na praxi ovšem nelze souhlasit, že by producent měl

vždy snahu dosáhnout zisku. Může svou činnost provozovat řízeně ve ztrátě nebo může být financován z dalších zdrojů (jako jsou dotace, granty, dary, sponzorská plnění) a jeho snahou tedy není dosáhnout zisku, cílem je dosáhnout vyrovnaného výsledku hospodaření.

Investorem je také právnická nebo fyzická osoba, ale na rozdíl od producenta nemusí vyvíjet soustavnou činnost. Je možné, aby jen poskytl producentovi personální, časové, finanční, materiální, kapacitní aj. prostředky, se kterými producent nakládá. Investor je s producentem většinou smluvně vázán a je mu např. přiznán podíl na zisku.

Zdroje zpravidla umění nerozdělují do jednotlivých kategorií přesně a některé oblasti se prolínají. Nejvhodnější je tedy držet se demonstrativního výčtu uvedeného v § 2 odst. 1: dílo slovesné, grafické, malířské, sochařské, choreografické, hudební, architektonické a další.

Dále se kapitola zabývala pojmy vydavatel a nakladatel. Dle komentářů autorského zákona lze za nakladatele považovat toho, kdo zajišťuje materiálně a finančně výrobu. Vydavatel se zabývá rozšiřováním díla. Tyto osoby mohou samozřejmě i splývat v jednu.

Druhá podkapitola přiřazovala producenty k různým oblastem v umění, a to zvukově obrazovému záznamu, zvukovému záznamu, vysílání, užitému umění, architektonickému (urbanistickému) dílu, literatuře, scénické tvorbě, výtvarnému umění a databázím. Výsledek byl povětšinou totožný, jelikož se téměř vždy může jednat o jakoukoliv fyzickou nebo právnickou osobu. Často také vznikají díla jako zaměstnanecká nebo školní.

2. Analýza současných právních norem v autorském zákoně

Tato kapitola bude analyzovat současné právní normy, a to ve vztahu k investicím, respektive k investorům. Nejrozsáhlejší rozsah ochrany investic poskytuje autorský zákon, který rozděluje práva do dvou skupin: osobnostní a majetková. První jmenovaná se zabývají ochranou díla ve vztahu k autorovi samotnému (rozhodnutí o zveřejnění díla, osobování si autorství, nedotknutelnost). Těchto práv se nelze vzdát a ani po smrti autora je nikdo nemůže vykonávat. Majetkovým právům se věnuje druhá skupina, která se snaží ochránit autora v ohledu ekonomického nakládání s dílem. Producenti se tedy snaží získat oprávnění k výkonu co největšího množství majetkových práv, aby následně nabyli hospodářského prospěchu. Majetková práva zároveň ochraňují kolektivní správci. V kapitole ale bude zmínka jen o některých z nich, protože na téma kolektivní správy již vzniklo více vysokoškolských kvalifikačních prací.

2.1. Společná ochrana investic v autorském zákoně

Jak již bylo zmíněno v předchozí kapitole, zákonodárci podali pouze demonstrativní výčet druhů děl, a to mimo jiné také proto, aby bylo možné ustanovení aplikovat i v budoucnu na různé nové formy umění. Výsledkem jsou tedy ustanovení, která chrání díla bez speciální právní úpravy. Obsahem zákona jsou také níže uvedená práva související s právem autorským, která chrání investice.

Ochrana je kromě dokončeného díla přiznána i na dílo, které není dokončené, i na jeho jednotlivé části, a to včetně jmen postav a názvů. Je nezbytné připomenout, že samotný nápad nebo námět a podobné předměty nejsou nijak chráněny. Ustanovení § 4 autorského zákona hovoří o tom, že zpřístupněním veřejnosti je dílo zveřejněno a jeho veřejné rozšiřování a rozmnožování se považuje za vydání. Pro definici autora je použita vyvratitelná právní domněnka v následujících ustanoveních,

kteřá umořňuje za autora považovat fyzickou osobu uvedenou na díle nebo jeho jméno či pseudonym přiřazený k dílu v rejstříku kolektivního správce.

Nabytím věcného práva k cizí věci nevzniká oprávnění dílo uřivat. Jako příklad lze uvést koupi sochy do obývacího pokoje, kdy není možné, aby majitel hmotné plastiky poskytoval jakoukoliv formu právo uřit dalším osobám. Zároveň takový uživatel věci nemusí věc udržovat ani chránit před zničením.

Zákonná ochranná doba majetkových práv u investičních děl je udělena zpravidla na 50 let od pořízení. Doba je vždy počítána od prvního dne roku, který následuje po skutečnosti, která vede ke vzniku ochrany. S dílem lze tedy volně nakládat až první den 51. roku. Výrazem volně je myřleno, že není poskytována odměna vykonavateli majetkových práv od uživatele díla. Výjimkou ovšem je zvukový záznam. Výjimku tvoří zvukový záznam, jehož podrobnosti jsou uvedeny níže.

Z hlediska ochrany investic má autor právo na zákaz činnosti, která ho ekonomicky poškozuje, čímž je myřleno neoprávněné vytváření kopií, rozmnoženin, napodobenin, sdělování veřejnosti a propagace. Nárokem autora je i zjiřtění rozsahu zmíněného užití – informace o osobách, které takovou činnost provozovaly, a výři odměny, kterou lze nárokovat. Vzniklé následky by měly být odstraněny stažením rozmnoženin a napodobenin děl z trhu, a to včetně jejich následného zničení. Kromě autora díla se může zadostiučinění domáhat také osoba vykonávající majetková práva k dílu, která je poškozena. Za poškozování práv autora je považováno i obcházení prostředků zabraňující vytváření rozmnoženin. Když je tedy dílo takto ošetřeno, není možné kopírovat ani pro osobní potřebu nebo vnitřní potřebu právnické nebo podnikající osoby.

2.2. Díla zaměstnanecká, kolektivní, školní, soutěžní a na objednávku

Telec a Tůma (2006, str. 42–43) uvádějí výraz zákonné **kvazilicence**. Jde o soubor ustanovení, která mají za cíl vyvážit ochranu

autorské tvorby a investice do vytvoření díla. Zmínění autoři za takové předpisy považují části autorského zákona věnující se dílům zaměstnaneckým, kolektivním, školním, soutěžním a dílům na objednávku.

Díla vzniklá v zaměstnaneckém poměru v rámci plnění pracovních povinností jsou díla **zaměstnanecká**. Důvodem je, že zaměstnavatel platí zaměstnanci stálou odměnu (plat či mzdu) a nese riziko nejistoty výsledku – je tedy investorem. Proto má nárok vykonávat majetková práva. Stejně tak je možné, aby zaměstnavatel dokončil nehotové dílo, protože oprávnění vzniká i na díla nedokončená. Zmíněná situace nastane v případě smrti nebo ukončení pracovního poměru zaměstnance.

Ochrana zaměstnavatele jakožto investora je zakotvena přímo v zákoně. Pro situace, kdy by se zaměstnanec snažil prokázat, že bylo ujednáno jinak, je doporučováno zahrnout souhlas s nakládáním se zaměstnaneckým dílem přímo do pracovní smlouvy. Důvodem je důležitost, kterou zaměstnavatel přikládá dílům, která vznikla v zaměstnaneckém poměru (Matzner, J., 2017).

Pokud dílo vytvořilo více autorů pod vedením jedné osoby a nelze rozpoznat autory jednotlivých částí, jedná se o dílo **kolektivní**. Takové dílo musí být vytvořeno z podnětu a pod vedením fyzické nebo právnické osoby. Díla se tak ocitají v režimu zaměstnaneckých děl, i když byla vytvořena na objednávku. Objednatel je tedy považován za zaměstnavatele, a to z důvodu, že vkládá do vzniku díla prostředky. V takovém případě může investor uvádět dílo na veřejnost pod svým jménem.

Škola nebo jiné vzdělávací zařízení vkládá do svých žáků a studentů prostředky za účelem předání dovedností a znalostí, proto jim zákon ukládá oprávnění ujednat si licenci k užití děl. Stane-li se tak, jsou uvedené osoby v obdobné pozici jako zaměstnanci, a proto takovému zařízení náleží i nevýhradní výkon majetkových práv. V zákoně je pamatováno také na situace, kdy žák nebo student dílo poskytne dále, a tak se dosáhne výtěžku. Vzdělávací zařízení může následně požadovat o náhradu

vynaložených nákladů až do jejich skutečné výše, ale s přihlédnutím k zisku vzešlému z užití díla školou nebo jiným vzdělávacím zařízením.

Žák nebo student může odmítnout poskytnutí licence jen ze závažných důvodů, které následně může zkoumat soud. Obvykle tedy nastupující studenti uměleckých škol při zahájení studia uzavírají se školou licenční smlouvu. Škola či vzdělávací zařízení se nestává vlastníkem hmotného substrátu, v důsledku čehož může student požadovat vrácení odevzdaného díla, které vytvořil například v rámci domácího úkolu (Srstka, J., 2017, str. 183-184).

Dílo vytvořené na základě smlouvy o dílo (**na objednávku**) může objednatel užívat v ujednaném rozsahu. Cílem je chránit investici objednatele a zamezit situaci, kdy objednatel opomene uzavřít licenční smlouvu. Navíc je objednatel dotyčné povinnosti zbaven, a tak je snížena i administrativní zátěž. Ustanovení platí obdobně pro dílo vytvořené autorem jako soutěžícím ve **veřejné soutěži**.

2.3. Výjimky z ochrany

Autorský zákon přiznává několik výjimek, kdy lze díla užit a přitom nezasahovat do majetkových práv jejich vykonavatele, a tedy ani do jeho investice. Producent by tedy měl při investování do vzniku díla počítat se situací, kdy bude dílo některým z dále uvedených způsobů dílo užito. Výjimky lze rozdělit na dvě množiny: bez kompenzace či s kompenzací.

2.3.1. Výjimky bez kompenzace

První shora uvedenou množinou jsou výjimky bez kompenzace. Jak již z názvu vyplývá, producent nemá nárok na jakoukoliv odměnu při užití díla jedním z dále uvedených případů, navíc není potřeba ani jeho souhlasu. Každý způsob užití je nezbytné samostatně posoudit, a to tzv. tříkrokovým testem, který je obsahem § 29 autorského zákona. Prvním testem je přezkoumání, zda je konkrétní způsob užití obsahem § 29–39. Dále je nezbytné zjistit, jestli není užití v rozporu s běžným užitím. Neexistuje

obecná hranice, kdy by bylo možné konkrétní způsob užití považovat nad rámec běžného užití. Někdy může být přípustné např. potlačení oděvu obrazem, jindy už tak může být investice silně poškozena. Stejně nejasný výklad poskytuje poslední krok testu, a to že dílo nesmí být užito v rozporu s oprávněnými zájmy autora, protože opět není jasné, kdy lze takto užití kvalifikovat (Valoušek, M., 2015).

V odůvodněné míře tedy lze využít např. výňatky – tedy **citace** – děl jiných autorů ve svém díle. Pokud to lze, je nezbytné uvést jméno autora nebo osoby, pod jejímž jménem se dílo zveřejňuje, název díla a pramen. Pro účely kritiky, recenze, vědecké nebo obdobné tvorby je možné použít i celá drobná díla. Ani v případě zmíněného užití nelze přesahovat zvyklosti, potřebný účel a rozsah.

Zásahem do práv není např. ani užití díla za účelem **propagace** v nezbytném rozsahu. Výslovně je v § 32 stanoveno, že není možné jiné využití s vidinou přímého nebo nepřímého hospodářského prospěchu. Povinnost uvedení informací o díle je obdobná jako v případě citace. Do jisté míry lze vnímat ustanovení nejen jako omezení práv, ale dokonce jeho podporu. Důvodem je podpora prodeje užitím takového díla, čímž je samozřejmě podporována i návratnost investice. Ustanovení tedy souvisí s právem na odměnu při opětovném prodeji originálu díla, protože bez možnosti zviditelnění by se pravděpodobnost dalšího prodeje snížila.

Díla lze dále užívat např. i v rámci **úřední nebo zpravodajské činnosti**. Úřední licenci je myšleno i použití v rámci soudního nebo správního řízení „nebo k jinému úřednímu účelu nebo pro parlamentní jednání“ (§ 34 autorského zákona), případně pro účely veřejné bezpečnosti na základě zákona. Širší okruh poskytuje zpravodajská licence, jelikož poskytuje možnost užití díla, které již bylo uveřejněno v jakémkoliv veřejném sdělovacím prostředku, jehož účelem je informování o politických, hospodářských a náboženských událostech. Stejně tak je možné pro účely informování převzít politický projev a úryvky z veřejné přednášky.

Zvláštní režim mají např. **občanské a náboženské obřady**, úřední akce pořádané veřejnou správou a díla užitá v rámci školních představení. U posledních jmenovaných se musí jednat o představení, ve kterém účinkují výhradně žáci, studenti nebo učitelé školy či jiného vzdělávacího zařízení. Nezbytné je zachování účelu, který nesmí mít přímý nebo nepřímý hospodářský prospěch. Investice do vzniku díla, které bylo vytvořeno žákem nebo studentem v rámci výuky nebo povinností, může vzdělávací zařízení použít, pokud se jedná o účely mimo přímý nebo nepřímý hospodářský a obchodní prospěch.

Rozmnoženiny může vytvářet také osoba např. **na objednávku** fyzické, právnické i vnitřní potřeby fyzické nebo podnikající osoby. Výrobce kopie se tak dostává jen do formy zprostředkovatele. Např. pro předvedení funkčnosti přístroje při nákupu nebo po jeho opravě lze užit i díla v míře odpovídající dané situaci.

2.3.2. Výjimky s kompenzací

Druhou množinu tvoří užití s kompenzací, kdy je cílem finančně vyrovnat ušlý příjem **autorovi, případně výrobcí a nakladateli**. Je totiž běžné, že fyzické osoby např. běžně vyhotovují **rozmnoženiny děl pro vlastní potřebu**. Jedná se například o okopírování části vypůjčené knihy na domácí tiskárně nebo pořízení kopie hudebního CD, které bylo zakoupeno jako originál v obchodě. Takové vyhotovování kopií je nutné činit jen pro **potřebu domácnosti**, kterou je myšleno obydlí jedné rodiny. Lze tedy dílo sdělit rodině i blízkým osobám v rámci soukromí. Kromě kopie lze pořizovat také např. **záznam** (např. běžné u televizního a rozhlasového vysílání) a napodobeninu díla (např. vytvoření malby napodobující originál pro výzdobu v bytě). Stejně tak rozmnoženiny vznikají i u právnických a podnikajících osob **pro vnitřní potřebu**. Běžné je např. poskytnutí rozmnoženiny odborného článku více zaměstnancům nebo umožnění přístupu k naskenované publikaci svým kolegům. Je zřejmé, že v takových případech je prakticky nemožné, aby vykonavatel majetkových práv na tvorbu všech kopií dohlížel a zároveň se domlouval na výši odměny

a také ji vybíral. Proto existuje institut kolektivní správy, který vybírá za zhotovení rozmnoženin odměny, a ty následně dle stanovených kritérií rozděljuje. Zvláštní režim se týká **notových záznamů**, protože je nelze rozmnožovat pro vlastní a vnitřní potřebu právnických osob na objednávku – viz podkapitola 2.10. Zásah do majetkových práv nečiní ani knihovna, archiv, muzeum, galerie, škola, vysoká škola a jiné nevýdělečné školské a vzdělávací zařízení, pokud zhotovuje rozmnoženinu nebo takovou rozmnoženinu zpřístupňuje, což umožňuje tzv. **knihovní licence**. Účelem je poskytnout dílo i v případě, kdy je originál díla ztracen nebo zničen. Je tedy umožněno i půjčování rozmnoženiny, případně lze rozmnoženinou nahradit poškozenou část – nejčastěji se jedná o nahrazení poškozených stran v neperiodické publikaci.

Všechny výše uvedené právnické i fyzické osoby vytvářející rozmnoženiny jsou povinny zaplatit příslušnou odměnu autorovi díla prostřednictvím kolektivního správce, který si od knihoven apod. vždy souhrnně vyžádá informace o počtu uskutečněných výpůjček. Částka je stanovena přílohou č. 1 autorského zákona. Ta předpokládá, že kopie autorských děl činí 70 % z celkového počtu rozmnoženin v prostorách knihoven, muzeí, galerií, školských a vzdělávacích zařízení; 20 % v prostorách archivů, státních úřadů a úřadů územních samosprávných celků a v prostorách jiných poskytovatelů rozmnožovacích služeb. Za černobílou rozmnoženinu osobní potřeby fyzické osoby či vlastní vnitřní potřebu právnické osoby či podnikající fyzické osoby je stanovena kompenzace ve výši 0,20 Kč za černobílou stranu, barevná kopie je ohodnocena dvojnásobkem. Za výpůjčku přísluší autorovi 0,5 Kč. Navíc jednorázová odměna ve výši 3 % z prodejní ceny je odvedena při dovozu nebo přijetí nebo při prvním prodeji přístrojů k zhotovování rozmnoženin záznamů a 1,5 % je odvedeno u rozhlasových a televizních přijímačů, které umožňují zhotovení záznamu vysílání.

Stejně tak dostávají producenti např. **odměnu z nenahraných nosičů** nebo přístrojů umožňujících zhotovování rozmnoženin. V případě,

kdy se jedná o zařízení ke zhotovení zvukových záznamů a z nenahraných nosičů zvukových záznamů, mají výrobci nárok na 50 % vybrané částky. U přístrojů k zhotovení zvukově obrazových záznamů a z nenahraných nosičů takových záznamů putuje k výrobcům zmíněných záznamů 25 % z vybrané částky. U výrobců, dovozců nebo příjemců zařízení určených ke zhotovování tiskových rozmnoženin, nenahraných nosičů a poskytovatelů rozmnožovacích služeb za úplatu dostávají nakladatelé 40 % z vybrané částky.

2.4. Práva výrobců ke zvukovým záznamům

Explicitně jsou práva výrobců zvukového záznamu obsahem Dílu 2 autorského zákony, který je vymezen § 75 až § 78. První paragraf za záznam považuje „*výlučně sluchem vnímatelný záznam zvuků výkonného umělce či jiných zvuků nebo jejich vyjádření.*“ Může se tedy jednat i o nahrání zvuků, které nejsou vůbec autorským dílem. Celý soubor zvukových záznamů tedy lze rozdělit na více skupin. Jednou z nich je záznam ruchu nevykazujícího znaky autorského díla, kdy se jedná např. o záznam tiskové konference novinářem k uvedení nového produktu (později využitého k vytvoření reportáže), nahrání zvuků lesa bez jakéhokoliv pozdějšího zásahu (jako studijní materiál pro zoology) či o záznam hovoru z mobilního telefonu. Druhou skupinou jsou záznamy autorských děl. Jedná se o rozhlasové hry, záznam koncertu sloužícího k vydání CD, zvukový záznam opery později vysílané rozhlasem atd. Poslední skupinu tvoří záznamy, které zpracovávají již dříve pořízené záznamy, a tedy naplňují atribut jedinečnosti. Jedná se kupříkladu o tzv. úpravu již zaznamenané skladby, kdy je upravena do jiné podoby (tzv. remix), smíchání více písní dohromady apod.

Oproti obecnému ustanovení je přiznána odlišná doba ochrany, protože trvá 50 let od pořízení záznamu. Pokud v těchto 50 letech výrobce záznam vydá, trvají majetková práva výrobce 70 let od takového vydání. Lhůta se počítá vždy od prvního dne následujícího roku od události, na jejímž základě ochrana vzniká. V případě, kdy je záznam pouze pořízen,

ale není vydán, avšak je sdělen veřejnosti, trvají majetková práva také 70 let. Doba je ovšem počítána ode dne, kdy k takovému sdělení došlo. Chaloupková a Holý (2014, str. 134) poukazují na přechodná ustanovení, která přiznávají dobu trvání práv výrobce, i pokud začala běžet před účinností autorského zákona (1. prosince 2000).

2.5. Práva výrobců ke zvukově obrazovým záznamům

Zvukově obrazový záznam je dle § 79 autorského zákoníku „*záznam audiovizuálního díla nebo záznam jiné řady zaznamenaných, spolu souvisejících obrazů vyvolávajících dojem pohybu, ať již doprovázených zvukem, či nikoli, vnímatelných zrakem, a jsou-li doprovázeny zvukem, vnímatelných i sluchem.*“ Zvukově obrazové záznamy lze rozdělit do tří skupin. První množinou jsou záznamy audiovizuálních děl, čímž se má na mysli především film – jedná se tedy o dílo, které je tvořeno díly audiovizuálně užitými. Následuje zvukově obrazový záznam zachycující předvádění autorských děl, např. divadelní představení a umělecký přednes básně. Třetí oblastí je zachycení jevů bez prvků autorských děl, čímž jsou např. záznamy svatby na domácí kameru, záznam sportovního utkání a záznam z průmyslové kamery u továrny. Výrobce má obdobná práva dílo užívat jako výrobce zvukového záznamu. Stejně tak je mu přiznáno právo na odměnu v návaznosti na vytváření rozmnoženin pro osobní potřebu fyzické či vnitřní potřebu právnické osoby.

Právo producenta je v oblasti zvukově obrazových záznamů netvůrčí povahy. Zmíněná skutečnost je důvodem k možnosti jeho převodu na jinou osobu. Zároveň nelze zaměňovat právo producenta k nehmotnému statku a právo majetkové k médiu, na kterém je dílo zaznamenáno. Právo k užívání díla není ztraceno ani v případě zničení paměťového média, na kterém je záznam umístěn (David, I., 2015, str. 108–110).

Práva výrobců zvukově obrazového záznamu trvají kratší dobu, než je doba obecná. Pro vznik práva je tedy zásadní datum pořízení. Od tohoto data trvají práva výrobce 50 let – tedy totožně jako u výrobců zvukových

záznamů. Pokud je však v této době záznam zveřejněn, počítá se 50 let od tohoto zveřejnění. Doba je počítána opět od prvního dne následujícího roku, který nadchází roku, ve kterém došlo ke skutečnosti vedoucí ke vzniku ochrany.

2.6. Právo vysílatele

Za vysílání je považován „*výsledek šíření zvuků nebo obrazů a zvuků nebo jejich vyjádření rozhlasem nebo televizí pro příjem veřejnosti*“ (§ 83 autorského zákona). Dle Jelínka (2017) lze vysílat živě i ze záznamu. Takové vysílání navíc obsahuje v menší či větší míře výsledek tvůrčí činnosti, proto jsou práva vysílatelů chráněna obdobně jako práva výrobců zvukových a zvukově obrazových záznamů. Chaloupková a Holý (2012, str. 140) upozorňují, že při porovnání s právem dílo užít, nemůže vysílatel pronajímat a půjčovat záznam vysílání.

Práva jsou převoditelná, z čehož vyplývá, že jejich povaha je čistě majetková a vysílatel tedy nevložil do vysílání žádný osobnostní prvek. Jejich trvání je 50 let od prvního vysílání. Počítání probíhá od prvního dne následujícího roku, kdy bylo vysílání uskutečněno.

Je nezbytné zdůraznit, že vysílatel nutně nemusí být jen ten, kdo vysílá rozhlasem nebo televizí. Vysílat lze prostřednictvím internetu za poměrně nízkých počátečních nákladů.

2.7. Literatura (včetně počítačových programů)

Jak již bylo zmíněno výše, právní předpisy pro literaturu upravují dva zákony: zákon č. 37/1995Sb. o neperiodických publikacích a zákon č. 46/2000 Sb. o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku o změně některých dalších zákonů (dále jen tiskový zákon). Normy udělují vydavatelům povinnosti, ale práva v oblasti ochrany investic jim nepřiznávají.

Autorský zákon v § 87 hovoří o právech **nakladatele**. Ten má právo na odměnu v souvislosti s tvorbou rozmnoženin pro osobní potřebu nebo

vnitřní potřebu právnické osoby. Právo trvá 50 let od zveřejnění díla a lze ho převádět. Z uvedeného vyplývá, že se jedná o analogii výrazu nakladatel s výrazem producent. Dalším právem pro nakladatele – a tedy i institutem ochrany jeho investice – je odměna ve výši 40 % (dle § 99e autorského zákona) z vybraných odměn při zmíněné osobní potřebě. Právě v těchto situacích není možné, aby nakladatel sám vykonával ochranu. Proto je ustanoven kolektivní správce – konkrétně Divadelní, literární, audiovizuální agentura (dále jen DILIA) – jehož činností je výběr poplatků za vytváření rozmnoženin jak pro osobní potřebu, tak od poskytovatelů rozmnožovacích služeb za úplatu. Aby nakladatelé uvedený podíl získali, musí se v DILIA přihlásit k evidenci.

Jednou z podmnožin literatury jsou elektronické knihy (e-knihy). Jejich specifikum spočívá v distribuci, která probíhá zpravidla on-line. Taková díla by bylo možné distribuovat i na CD nebo jiném paměťovém médiu, ale není to obvyklé. Ve srovnání s běžnou tištěnou knihou je stejný pouze obsah díla, nikoliv vyjádření, které umožňuje poměrně snadnou distribuci – potažmo i možnost tvorby rozmnoženin. Jejich právo ale není kolektivně spravované, a tedy je nutné hledat další možnosti ochrany.

Na konferenci o e-knihách v roce 2011 byla uvedena možnost aplikace § 18 autorského zákona na výše zmiňovanou problematiku. Díky tomu je ošetřeno sdělování jakéhokoliv díla na internetu. DILIA dokonce v minulosti navrhla doplnění ustanovení o úpravu streamování a stahování (Císař., J., 2011).

Počítačové programy jsou chráněny jako díla literární a autorem může být pouze fyzická osoba. Zmíněná koncepce je dle Smejkal (1996, str. 106–110) a Vlčka (1996) velice nešťastná, protože převážná část počítačových programů je vyvíjena ve spolupráci široké skupiny osob specializovaných na různé procesy v průběhu vzniku (analytici, systémoví a aplikační programátoři atd.). Převážný podíl na vytváření programu má právě investor poskytující prostředky – hardwarové a softwarové vybavení. Proto bylo už před rokem 2000, kdy vešel autorský zákon v účinnost,

navrhováno, aby k počítačovému programu vytvářeného skupinou osob vykonával autorská práva výrobce. Vzhledem k tomu, že se počítačové programy v umění nevyskytují často, nebude jim v práci věnováno více prostoru.

2.8. Databáze

Za databázi je považován „*soubor nezávislých děl, údajů nebo jiných prvků, systematicky nebo metodicky uspořádaných a individuálně přístupných elektronickými nebo jinými prostředky, bez ohledu na formu jejich vyjádření.*“ V § 88a autorského zákona se přímo hovoří o vkladu, který je nutné vynaložit k pořízení databáze, a to při převedení, ověření či předvedení. Současně nezáleží na tom, zda databáze naplňuje, nebo nenaplňuje prvky, kterým by se dostávalo autorskoprávní či jiné ochrany. Z uvedeného plyne čistě majetková povaha výsledku činnosti pořizovatele, a tedy i možnost převodu práva.

Leščiňský (2003, str. 13–14) vyzdvihuje důležitost ochrany databázi, a to vzhledem k jejich rostoucímu významu pro společnost a za cíl právní úpravy zmiňuje snahu státu vytvořit rovnováhu mezi nabídkou a poptávkou. Ta by mohla být v případě snížení rozsahu ochrany poškozena, protože by další osoby mohly databázi dále volně zužitkovávat nebo nabízet dalším osobám. Pořizovatel by byl nucen snížit cenu produktu, a tak zvýšit riziko nenávratnosti investice.

Pořizovatel nabývá nejkratší dobu ochrany – pouze 15 let. Ta trvá od doby pořízení, ale když je v takové době databáze zpřístupněna, počet let se počítá právě od takového času. Databáze jsou mnohdy více či méně pravidelně upravovány. Při každé obměně tak do jisté míry vzniká nová databáze, které náleží opět ochrana v plném rozsahu. Právě proto je pravděpodobně doba ochrany databáze výrazně kratší než např. u výrobců zvukových a zvukově obrazových záznamů, jelikož tato záznamy se upravují později pouze zřídka.

2.9. Umělecké vizuální dílo

Uměleckými vizuálními díly se rozumí především obrazy a sochy. Jejich ochrana je zakotvena v právní úpravě o právu na odměnu při opětovném prodeji originálu. O vnímání uvedeného institutu jako o ochraně investice lze hovořit pouze v případě, že investorem je autor sám, tedy že vytvořil dílo z vlastního popudu za účelem pozdějšího prodeje. Riskuje tak své prostředky, protože nemůže být ihned jasné, zda bude o dílo zájem, a to hlavně po uplynutí delšího časového úseku. Za originál se považují také další rozmnoženiny zhotovené v omezeném počtu autorem nebo pod jeho vedením a jsou označeny (případně prohlášeny) za pravé.

Paralelu práva na odměnu za prodej autorského vizuálního díla lze nalézt v ochraně hudebního díla, kdy má autor i hudební nakladatel (výrobce zvukového záznamu) podíl na zisku z prodeje nosičů a produkování. Důvodem k přiznání práva na odměnu je skutečnost, že mnohá díla jsou předmětem dalších obchodů. Ochrana vychází z historické praxe, kdy bylo již mnohokrát dílo prodáno autorem v nouzi za nízké částky. Následně (případně po jeho smrti) se stalo prvkem obchodu ve vysokých částkách (Co je to právo na odměnu za opětovný prodej autorského díla, 2008).

Autor má právo na odměnu vždy, když je umělecké vizuální dílo převedeno do vlastnictví jiné osoby za 1 500 EUR a více. Částku dle přílohy č. 1 autorského zákona musí platit prodávající kolektivnímu správci kupující společně a nerozdílně. Suma se pohybuje v rozmezí od 4 % z kupní ceny (při kupní ceně do 50 000 EUR) do 0,25 % (při kupní ceně nad 500 000 EUR). Odváděná částka ovšem nesmí přesáhnout 12 500 EUR a vypočítává se z kupní ceny oproštěné od daně z přidané hodnoty. Právo vzniká až při druhém a dalším prodeji díla, a to jen v případě, kdy prodávající *„získal originál uměleckého díla přímo od autora méně než tři roky před takovým opětovným prodejem a kupní cena originálu díla při opětovném prodeji nepřesahuje 10 000 EUR.“* Obchodník, který se účastní prodeje, musí oznámit kolektivnímu správci prodej splňující uvedené

podmínky nejpozději do konce ledna následující po roce, kdy obchod proběhl. V tomto případě je kolektivním správcem GESTOR – ochranný svaz autorský (dále jen GESTOR). Je nezbytné upozornit, že právo na odměnu vzniká jen v případě, kdy je obchod zprostředkován obchodníkem s uměleckými díly.

Vztah mezi GESTOR a oprávněnou osobou vzniká na základě přihlášky, do které je nezbytné zahrnout iniciály oprávněné osoby. K odměně na základě § 24 autorského zákona je oprávněn se přihlásit také dědic, ale musí prokázat svůj nárok a dědický podíl. Součástí je také prohlášení o pravdivosti informací a závazek s postupem v souladu s ustanovením týkající se vztahů kolektivního správce k zastupovaným nositelům práv a k uživatelům předmětů ochrany (Kobert, M., 2008, str. 51).

2.10. Hudební díla

Ve scénické tvorbě je často užíváno různých hudebních děl, která mohou být vytvořena také jako díla zaměstnanecká, školní nebo na základě smlouvy o dílo. Ochrana investice u hudebních děl je ve zvláštním režimu ochrany. Jedná se výjimku z výjimky, kdy je vyhotovování rozmnoženin zcela zakázáno.

K této problematice uvádí Srstka (2006, str. 80–81), že zejména finanční a časové nároky na tvorbu notových zápisů vedly hudební nakladatele ke snaze svoji investici v co největší míře chránit. V autorském zákoně nalezneme pouze zmínku, která zapovídá možnost vytvářet rozmnoženiny. Z praxe ale vyplývá, že lze omezení v provozu kulturní právnické osoby jen těžko dodržet. Problémem tedy je předpoklad, že k vytváření kopií nedochází, v důsledku čehož nakladatel notových záznamů nárok na odměnu nemá.

2.11. Dílčí závěr

Druhá kapitola se zabývala analýzou autorského zákoníku ve vztahu k ochraně investic. V praxi je tedy nezbytné dávat si pozor především na to, kdo dílo vytvářel, kdy bylo dokončeno a zveřejněno. Zároveň je pro producenta praktické vědět, jak se může chránit vůči osobě, které jeho investici poškozují. Jedná se o jeho nárok na informace o poškozovateli, zároveň se může domáhat zadostiučinění a může dokonce dojít i ke stažení výrobků, které ho poškozují, z trhu.

Kapitola zároveň ujasňuje, jaká práva vznikají zaměstnavateli vzhledem k dílům, která byla vytvořena v rámci zaměstnaneckého nebo obdobného poměru. Majetková práva totiž vykonává zaměstnavatel a zaměstnanci zůstává jen tzv. holé autorství. Totožná práva vykonává také umělecká škola, jelikož jsou studenti povinni poskytnout licenci vzdělávacímu zařízení při nástupu do školy. Stejně tak majetková práva vykonává objednatel u děl vytvořených na objednávku (ovšem jen k účelu určenému smlouvou) a děl vytvořených v rámci veřejné soutěže. Naopak s kolektivními díly je možné setkat se jen zřídka.

Pro uměleckou oblast je důležité vědět, kdy může jiná osoba užívat dílo volně bez poskytnutí licence. Často jsou totiž jiná díla používána a je argumentováno tím, že se jedná jen o citaci. Někdy tam dílo opravdu užít jde, ale autorský zákon stanovuje jasná pravidla. Navíc existují také zákonné úplatné licence, kdy má autor (nikoliv nakladatel) právo na odměnu dle přílohy č. 1 autorského zákona.

Posledních osm podkapitol se zabývá speciálními právními předpisy pro zvukové záznamy, zvukově obrazové záznamy, vysílatele, literaturu, databáze, umělecká vizuální díla a díla hudební. Zde již jsou občas odlišné doby trvání majetkových práv a je nutné rozlišovat mezi vytvořením a zveřejněním díla.

3. Analýza současných právních norem v oblasti průmyslových práv

Producenti mohou svá práva chránit i prostřednictvím průmyslových práv. Mezi taková práva patří vynálezy, užité vzory, topografie polovodičových výrobků, zeměpisná označení atd. Jejich základním znakem je formálnost – nezbytnost přiznání práva ze strany Úřadu průmyslového vlastnictví. Dle Hájka (2007, str. 9) je rozdíl oproti autorskoprávní ochraně v předmětu ochrany: průmyslová práva chrání obecná řešení výrobků a postupů, autorskoprávní ochrana chrání způsob vyjádření a ztvárnění myšlenek. Obě množiny práv jsou chráněny odlišně dlouhými časovými úseky.

Ochranu průmyslových práv upravuje celkem více než 70 právních předpisů. Většina z nich je ovšem pro oblast umění neaplikovatelná. Práce se tedy bude věnovat pouze ochranným známkám, vynálezům, užitným vzorům a průmyslovým vzorům. Navíc budou uvedeny soukromoprávní způsoby, pomocí kterých lze průmyslová práva vymáhat.

3.1. Ochranná známka

Ochrannou známku upravuje Zákon č. 441/2003 Sb. o ochranných známkách a o změně zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o ochranných známkách). V § 1a se uvádí, že ochrannou známku může tvořit *„jakékoliv označení, zejména slova, včetně osobních jmen, barvy, kresby, písmena, číslice, tvar výrobku nebo jeho obal nebo zvuky“*, případně jejich kombinace, kdy se jedná o tzv. kombinovanou ochrannou známku. Uvedené prvky musí být schopny odlišit výrobek či službu jedné osoby od druhé a musí být součástí příslušného rejstříku, a to na již zmíněném Úřadu průmyslového vlastnictví, u Mezinárodního úřadu Světové organizace duševního vlastnictví, Evropského parlamentu a Rady, případně se musí jednat o všeobecně známé známky na základě mezinárodních smluv.

Všechny shora uvedené znaky jsou často pro spotřebitele důležité více než skutečná kvalita výrobků, a proto jsou ochotni za značku patřičně zaplatit. Dojde-li tedy k záměně, je poškozenému subjektu přivozena újma v podobě ztráty zisku a případně i dobrého jména, pokud si spotřebitel neuvědomí, že se jedná o napodobeninu.

Z výše uvedeného lze vyvodit, že ochranná známka má tedy především identifikační funkci, na jejímž základě by měl spotřebitel rozpoznat výrobce a jeho zboží. Producentovi se tak díky ochranné známce dostává možnost prosadit se na trhu a upevňovat svoji pozici mezi konkurencí (Koukal, P., 2017, str. 3). Jedná se tedy o institut ochrany investice. Příkladem z oblasti umění je kombinovaná ochranná známka mezinárodní hudební festival international music festival Český Krumlov (číslo zápisu 327209), která má už jisté renomé, a tedy je očekávána určitá umělecká úroveň. Pokud by jiný subjekt užíval této ochranné známky, avšak pořádal by ho v jinou roční dobu, mohla by nastat situace, kdy by si návštěvníci zakoupili vstupenky na odlišný festival s odlišnou kvalitou. Subjekt vlastní ochrannou známku by tak mohl být ochuzen o zisk a do budoucna i o svou pověst, v důsledku čehož by mohlo docházet k úbytku návštěvníků a v neposlední řadě i sponzorů.

Zákon o ochranných známkách zároveň předkládá také výčet důvodů pro odmítnutí ochrany. Slováková (2006, str. 130–135) uvádí, že se důvody člení na dvě skupiny, a to absolutní a relativní. První množina obsahuje kupříkladu absenci rozlišovací schopnosti – mohla by klamat veřejnost, obsahuje-li znak symbolické hodnoty atd. Druhá skupina řeší situace, kdy vznikne námitka ze strany dalších osob, např. pokud existuje pravděpodobnost záměny u spotřebitele se starší ochrannou známkou.

Dalším důvodem k odmítnutí zápisu ochranné známky je právo přednosti jiného žadatele, které vzniklo takovému žadateli při podání přihlášky. Přihláška je vždy při podání opatřena časovým údajem, kdy byla podána. Pokud tedy jiný žadatel podá přihlášku později ke shodné ochranné známce, bude vyhověno prvnímu žadateli. Pokud chce ovšem někdo

uplatnit právo přednosti, musí prokázat svůj oprávněný nárok, a to opisem své přihlášky.

Je-li ochranná známka přiznána, vznikají jejímu majiteli práva takovou známkou užívat. Jiná osoba nesmí takové označení používat ve spojení s výrobky a službami, pro které je zapsána; označení, u kterého existuje pravděpodobnost záměny na straně veřejnosti; označení, které by mohlo užíváním vyvolat záměnu, přestože se jedná o označení jiného výrobku nebo služby, pro které je registrována. Jakl (2002, str. 59) zmiňuje, že je majitel zároveň oprávněn užívat označení ® (R v kruhu) u výrobků a služeb, pro něž je chráněna, ale není to jeho povinností. Uvedené označení je zvykem uvádět v pravém horním rohu u slovních, obrazových a kombinovaných známek.

Trvání práv k ochranné známce je stanoveno na 10 let od podání přihlášky. Po zmíněném čase je možné známkou obnovit. V případě, kdy vlastník nezačal používat svoji ochrannou známkou do 5 let od zápisu u všech výrobků a služeb, pro které je určena, může nastat situace, kdy úřad povolí užívání jinému žadateli. Pokud někdo podá žádost o zápis známky, kterou již drží jiná osoba, a žadatel má za to, že ji držitel nevyužívá, musí držitel prokázat do čtyř měsíců užívání známky (nebo sdělit důvody, proč značku nevyužíval). Ochranná známka může být také předmětem spoluvlastnictví, lze ji i převést, ale k převodu vždy dochází až v momentě, kdy změnu uskuteční také příslušný úřad – nestačí tedy jen např. podpis smlouvy mezi prodejcem a kupujícím.

Registrovat ochrannou známkou má význam pro právnické osoby nebo podnikající fyzické osoby, a to v případě, kdy hrozí nebezpečí využití označení jinou osobou, v důsledku čehož by mohlo docházet k poškození investice oprávněného uživatele. Zákon stanovuje i sankce za neoprávněné užití jinou osobou (pokuta a zákaz užívání). Může ale nastat situace, kdy postih nenastane ihned, a tedy již k poškození investice dojde. Institut ochranné známky může v mnohém připomínat institut ochrany pověsti právnické osoby dle § 135 občanského zákoníku. Je totiž jasné, že se

v případě ochranné známky i pověsti právnické osoby jedná o identifikační prvky, které zákazníkovi pomáhají v rozhodování, kterou službu nebo které zboží vyhledá. Tím je logicky ovlivňována i ekonomika producenta. Dufková (2018) ve svém odborném článku píše, že pověst právnické osoby vyjadřuje kromě morálních také kvalitativní rysy z ekonomického hlediska. Obě kritéria jsou pro společnost zásadní při přijímání společností, ale do doby, než je prokázán opak, má osoba dobrou pověst – jedná se o tzv. presumpci poctivosti. Pro to, aby bylo do dobré pověsti zasaženo, je nezbytné splnit tři podmínky: *„postižená právnická osoba musí mít dobrou pověst, zásah musí být s to poškodit dobrou pověst a tento zásah musí být neoprávněný.“* S pověstí právnické osoby souvisí i uveřejnění článku apod. v periodících. Vždy je totiž nezbytné posoudit, zda se jedná o nepravdivé tvrzení, pravdivé tvrzení nebo hodnotový soud. Samozřejmě tedy lze podat tvrzení, které je pravdivé, ale je možné, že pověst právnické osoby poškodí. Stát se tak může jen způsobem, kdy informace není zkreslená nebo pomlouváčná.

3.2. Vynález

Za vynález je na základě zákona č. 527/1990 Sb. o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích (dále jen zákon o vynálezech) považováno technické řešení, které splňuje tři podmínky. Musí tedy být nové, současně je nezbytné, aby vzniklo na základě vynálezecké činnosti, a zároveň musí být průmyslově využitelné. Při splnění takových podmínek udělí Úřad průmyslového vlastnictví patent, který jeho majiteli přiznává výhradní právo vynález užívat sám, případně může také poskytovat souhlas k užívání jinými osobami nebo patent převést. Pro představu, kde se lze s patenty v rámci umění setkat, je možné zmínit např. již zaniklý patent otáčecího hlediště (číslo dokumentu 46174), způsob výroby divadelní dekorace založený na vlnění přírodního kaučuku (číslo dokumentu 131612), divadelní oponu vytvořenou svazky světelných paprsků (číslo dokumentu 108758).

První podmínku lze splnit, pokud technické řešení není součástí aktuálního stavu techniky. To znamená, že se jedná o všechna technická

řešení, k nimž byl dle § 5 zákona o vynálezech „*umožněn přístup veřejnosti písemně, ústně, využíváním nebo jiným způsobem*“. Stejně tak je za součást stavu techniky považováno, když je přihlašované technické řešení shodné s technickým řešením, které již bylo obsahem přihlášek u patentového úřadu.

Jak již bylo zmíněno, vynález musí vzniknout v rámci vynálezecké činnosti. Hák (2012, str. 27–28) uvádí, že se jedná o subjektivní podmínku. Zároveň upozorňuje na existenci tří pravidel, která se v průběhu let vytvořila a jsou založena na výrazech odborník, zřejmý způsob a stav techniky. Díky nim lze s poměrně velkou přesností určit, zda bude nebo nebude patent udělen. Odborník je fiktivní osoba, která je informována o stavu techniky a je schopna řešení problémů v daném oboru. Stav techniky byl věnován již text výše. Za nejproblematictější je považován zřejmý způsob. Jeho cílem je odlišit pouhou myšlenku vynálezce od „*běžného rutinního řešení daného úkolu běžným či průměrným odborníkem.*“ Oproti tomu užitečný vzor umožňuje zápis řešení, které podmínku vynálezecké činnosti nespĺňuje.

Každý vynález musí být také průmyslově využitelný. To lze splnit, pokud může být vynález „*vyráběn nebo jinak využíván v průmyslu, zemědělství nebo jiných oblastech hospodářství*“ (§ 7 zákona o vynálezech). Z uvedeného lze tedy vyvodit, že nelze patentovat vynález, který je nereálné uskutečnit – skutečně vyrobit. Horáček, Čada a Hajn (2017, str. 109) to definují přímo jako objektivní realizovatelnost, čímž mají na mysli možnost kdykoliv vynález vyrobit a využít. V případě pochybností bývá po přihlašovatelem požadován důkaz, a to např. matematickým příkladem nebo modelem. Pokud k dokázání nedojde, nelze patent zapsat. Stejně tak nemůže být zapsán ani patent, který odporuje objektivním technickým a vědeckým poznatkům.

Právo na patent má původce vynálezu (vynálezce) – tedy ten, který ho svojí tvůrčí činností vytvořil. Případně se může jednat také o jeho dědice. Zároveň je na patent aplikována i ochrana investice producenta.

To znamená, že pokud je vynález vytvořen v rámci zaměstnaneckého nebo obdobného poměru, přechází výkon majetkových práv na zaměstnavatele. Neznamená to tedy, že je jakkoliv zpochybněn původce. Problematice původcovství se věnuje Karel Čada (2016), který zmiňuje možnost, kdy se na vynálezu účastnilo více osob – jedná se tedy o spolupůvodce. Ti mají „*právo na patent v rozsahu, v jakém se podíleli na vytvoření vynálezu*“. Je tedy nezbytné, aby se každý takový spolupůvodce podílel na vynálezu vlastní tvůrčí prací. Nabízí se tak ale jiná otázka, a to, zda je nezbytné, aby práce na vynálezu probíhala fyzicky tvůrčím způsobem, či ne. Čada říká, že spory ohledně původcovství nastávají často až v případě, kdy se jedná o vyplacení odměny za uplatnění práva na patent. Důvodem je nereálnost zkoumat u každé přihlášky, jestli je její předmět vytvořen tvůrčí prací každé osoby uvedené v přihlášce. Úřad průmyslového vlastnictví tedy zkoumá pouze splnění podmínek pro zápis každé z přihlášek.

Zákon předpokládá i situaci, kdy majitel svůj patent nevyužívá vůbec nebo v dostatečné míře, případně jedná-li se o veřejný zájem. V situaci, kdy majitel patentu odmítá poskytnout licenci, může Úřad průmyslového vlastnictví udělit nucenou licenci (nejdříve 4 roky od podání přihlášky vynálezu nebo 3 roky od udělení patentu). Z uvedeného lze vyvodit, že se zákon snaží zbránit spekulacím s patenty, a to z důvodu, aby nebyl brzděn vývoj technologií. V případě absence takového ustanovení by mohlo být užívání patentu i další technologický vývoj brzděn, a to až na 20 let, což je maximální doba platnosti patentu.

Patent lze udělit jen na základě přihlášky. Proces schvalování se skládá ze dvou částí. Nejprve je přihláška podrobena předběžnému výzkumu, kdy je zkoumáno, zda není obsahem přihlášky předmět, který být patentován nemůže, a to např. objevy, vědecké teorie a matematické metody, estetické výtvořky, způsoby vykonávání duševní činnosti apod., a zda byly zaplaceny příslušné poplatky. Není-li v tomto řízení přihláška

zamítnuta, je podrobena úplnému průzkumu, v němž je zjišťováno, zda jsou splněny veškeré podmínky pro udělení patentu.

Podmnožinou vynálezů jsou zlepšovací návrhy, které § 72 zákona o vynálezech definuje jako „*technická, výrobní nebo provozní zdokonalení, jakož i řešení problémů bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a životního prostředí, s nimiž má zlepšovatel právo nakládat.*“ V následujícím ustanovení lze nalézt obdobu s institutem zaměstnaneckého díla autorského zákona. Důvodem je, že zlepšovatel – tedy osoba, která zdokonalení vymyslela – je povinna takový návrh nabídnout přednostně zaměstnavateli. Předpokladem ovšem je, že se zlepšovací návrh týká oboru, práce nebo činnosti zaměstnavatele. Zaměstnavatel má poté dvouměsíční lhůtu k uzavření smlouvy o přijetí nabídky a odměně za něj.

3.3. Užitný vzor

Prostřednictvím užitných vzorů lze na základě zákona č. 478/1992 Sb. o užitných vzorech (dále jen zákon o užitných vzorech) chránit technická řešení, která „*jsou nová, přesahují rámec pouhé odborné dovednosti a jsou průmyslově využitelná*“ (§ 1 zákona o užitných vzorech). Technické řešení je považováno za nové, pokud bylo prvně zveřejněno v době šesti měsíců před podáním přihlášky. Odbornou dovedností je myšleno řešení, které přesahuje známé skutečnosti odborníka v dané oblasti (Horáček, R., E., 2011, str. 365). Z platných i už zaniklých užitných vzorů lze pro představu na základě databáze Úřadu ochrany průmyslového vlastnictví uvést některé užité vzory jako např. zařízení pro nácvik hudby na strunný hudební nástroj (číslo zápisu 31216), elektronickou univerzální klávesnici pro hudební nástroje (číslo zápisu 31672), řezačku na fotografie (číslo dokumentu 208359) a způsob přípravy fotografie s efektem olejomalby (číslo dokumentu 254291).

Využití užitého vzoru je vhodné v případech, „*kdy je předmět ochrany v době svého vzniku již připraven k hospodářskému využití, inovační krok v oboru je poměrně krátký a rizika z případného sporu nejsou*

vysoká" (Čada, K., 2016). Dle Horáčka (2005, str. 203) se jedná o rychlou, účinnou a ekonomickou ochranu technických řešení, kterými však nelze chránit vědecké objevy, vědecké teorie, matematické metody, vnější úpravy výrobků, počítačové programy, pouhé uvedení informace atd.

Obdobně jako u výše uvedené ochranné známky je nutné podat přihlášku, ale úřad posuzuje pouze splnění formálních náležitostí. Pokud tedy někdo chce přihlásit svůj užitný vzor, může navrhnout výmaz určitého užitého vzoru, a to za předpokladu, že není způsobilý k ochraně, případně je-li užitný vzor již patentově chráněn nebo když jde předmět užitého vzoru nad rámec přihlášky. Vždy nemusí dojít k výmazu celého užitého vzoru – lze zrušit jen jeho část. K návrhu musí být také doloženy důkazní materiály. Majitel užitého vzoru navrženého k výmazu má na základě výzvy nárok na vyjádření, následně vydává Úřad průmyslového vlastnictví rozhodnutí.

Omezením práva majitele užitého vzoru je nucená licence. Jedná se o situaci, kdy majitel svůj užitný vzor nevyužívá vůbec nebo nedostatečně. Obdobná situace může nastat také v případě veřejného zájmu. Majitele alespoň částečně chrání, že nucenou licenci nelze dále převádět (kromě převodu podniku nebo jeho části) a má nárok na odměnu.

Doba ochrany trvá čtyři roky a je počítána ode dne podání přihlášky. Platnost může být prodloužena dvakrát – vždy o tři roky. Celková doba tedy může činit maximálně 10 let.

Užitný vzor v mnohém připomíná patent a také z ustanovení o ochraně patentů v mnohém vychází. Dokonce je možné, aby původní patentová přihláška přešla na přihlášku užitého vzoru. Dle Čady (2014, str. 55–56) je nezbytná obezřetnost při nakládání s užitnými vzory při jejich oceňování apod. Jisté riziko je ovšem vykoupeno poměrně rychlým a finančně nenáročným řízením.

3.4. Průmyslový vzor

Design výrobku nebo jeho části je chráněn zákonem č. 207/2000 Sb. o ochraně průmyslových vzorů a o změně zákona č. 527/1990 Sb., o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích, ve znění pozdějších předpisů. Předmětem ochrany jsou především linie, obrysy, barvy, struktury nebo materiály. Vztahuje se tedy k zevnějšku výrobku a technické řešení je zpravidla zanedbatelné. Lze tak chránit např. vzory materiálů koberců a látek, vzhled nábytků a hraček, obaly výrobků. Právě originální tvary výrobků jsou výhodou oproti konkurenci, přestože nemají význam pro funkčnost (Horáček, R., 2017, str. 257–259). Pro představu, kde se lze s průmyslovým vzorem v umění setkat, lze uvést některé příklady z databáze Úřadu průmyslového vlastnictví, a to např. fotografický přístroj (číslo dokumentu 36907), taneční střevíce (číslo zápisu 000380464-0003) a divadelní jeviště (číslo zápisu 005324746-0019).

Pro možnost zápisu do rejstříku prostřednictvím písemné přihlášky je nezbytné, aby byl vzhled výrobku nový – tedy aby již nebyl zapsán do rejstříku nebo vystaven. S průmyslovým vzorem lze ovšem seznámit třetí osobu za předpokladu výslovné či předpokládané důvěrnosti. Vzor musí zároveň vykazovat znaky novosti, která je specifikována jako celkový dojem, který se liší od již dříve zveřejněného přede dnem podání přihlášky (případně před vznikem práva přednosti).

Ochrana průmyslového vzoru trvá 5 let ode dne podání přihlášky. Každá přihláška je podrobena přezkumu, zda obsahuje zákonem dané náležitosti. V případě přiznání průmyslového vzoru lze ochranu opakovaně prodlužovat před uplynutím pátého roku platnosti, a to vždy o 5 let. Maximálně ale může dosáhnout 25 let. Kromě toho lze průmyslový vzor také převádět a spoluvlastnit.

Průmyslový vzor vzniká často v zaměstnaneckém nebo obdobném poměru, v důsledku čehož přechází právo na průmyslový vzor na zaměstnavatele. Původce vzoru je tak povinen písemně zadavatele

vyrozumět a dodat mu potřebnou dokumentaci. Zaměstnavatel má následně tříměsíční lhůtu na využití svého práva.

Vlastník průmyslového vzoru může průmyslový vzor ve svém vlastnictví užívat a zároveň bránit třetím osobám proti neoprávněnému užití. Výjimky tvoří využití třetí osobou pro neobchodní a experimentální účely nebo v případě citace a výuky. Existuje-li právnická nebo fyzická osoba, která je průmyslovým vzorem zapsaným jinou osobou dotčena, může podat na základě rozhodnutí soudu žádost o výmaz z rejstříku. Stejně tak může být vymazán i vzor nesplňující stanovené podmínky.

3.5. Vymáhání práv z průmyslového vlastnictví

Se všemi výše uvedenými právními předpisy souvisí zákon č. 221/2006 Sb. o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví a ochraně obchodního tajemství. Majitel nebo vlastník ochranné známky, průmyslového vzoru, užitného vzoru i dalších průmyslových práv je oprávněn takové právo vymáhat a dožadovat se opatření, která povedou k nápravě, nebo bude porušovatel nucen zdržet se poškozujícího jednání. Jsou jimi: stažení výrobků z trhu, trvalé odstranění nebo zničení výrobku (soud taková opatření nařídí, jen pokud by porušení práva nemohlo být odstraněno jinak) a stažení nebo trvalé odstranění materiálů, nástrojů a zařízení užívaných při porušování práva. Připouští se také finanční vyrovnání s poškozeným držitelem práva, ale to jen pokud porušovatel nemohl tušit, že se poškozování práv dopouští.

Posuzování rozsahu a výše trestu závisí vždy na soudu, který přihlíží k okolnostem. Ke zničení nástrojů a zařízení, prostřednictvím kterých bylo právo porušováno, se přistoupí jen tehdy, není-li výše vzniklé škody výrazně menší než hodnota takových zařízení. Výjimečně může dojít i k odstranění označení nebo ochranné známky z výrobu před uvedením na trh (Horáček, R., 2015, str. 369).

Poškozená osoba se může dožadovat náhrady způsobené škody, vydání bezdůvodného obohacení a přiměřeného zadostiučinění. Sumu

vyčísluje Městský soud v Praze a přihlíží k okolnostem, mezi které patří například (kromě ztráty zisku) také morální újma. Vždy se musí jednat nejméně o dvojnásobek částky, která by byla obvyklá při udělení licence pro užívání.

3.6. Dílčí závěr

Průmyslová práva jsou velice rozsáhlou právní oblastí. Pro oblast umění lze ale použít jen některé instituty, a to ochrannou známku, vynález, užitný vzor a průmyslový vzor. Pravděpodobně by bylo možné na uvedenou oblast využít i některé další instituty, ale jen v omezené míře. Nejčastěji je možné setkat se s ochrannou známku, kterou si často umělci chrání své jméno nebo pseudonym, pod kterým vystupují. Zmínit lze např. ochrannou známku Jan Saudek (číslo zápisu 290355). Stejně tak si často registrují ochrannou známku umělecké organizace nebo jednotlivé projekty. Kupříkladu svoji ochrannou známku vlastní hudební festival Český Krumlov (číslo zápisu 327209); užitný vzor existuje k řezačce na fotografie (číslo dokumentu 208359); průmyslový vzor může chránit podobu divadelního jeviště (číslo zápisu 005324746-0019).

Je nutné si uvědomit, že průmyslová práva trvají různě dlouhou dobu a k jejich získání je nezbytné učinit formality a zaplatit poplatky. Některé poplatky je nutné platit opakovaně, aby ochrana trvala po dobu, jakou producent požaduje. Pokud je některé z práv užíváno neoprávněně jinou osobou, existují nástroje, jakými může držitel svá práva vymáhat.

4. Analýza souvisejících právních norem v občanském zákoníku

Pro ochranu investic lze mezi soutěžiteli použít také právní institut nekalé soutěže, který je obsažen v zákoně č. 89/2012 Sb. občanský zákoník (dále jen občanský zákoník). Cílem § 2976–2990 je chránit investory a spotřebitele v hospodářském styku v případech, kdy dochází k rozporu s dobrými mravy, jejichž důsledkem lze jinému způsobit újmu. Z demonstrativního výčtu jednání, které jsou považovány za nekalou soutěž, lze pro oblast umění použít klamavou reklamu, klamavé označení výrobků nebo služeb, vyvolání nebezpečí záměny, parazitování na pověsti jiného, porušení obchodního tajemství, srovnávací reklamu nebo dotěrné obtěžování, a to nejčastěji v podobě neustálé e-mailové korespondence vůči divákům. Munková (2000, str. 70) demonstrativní výčet vysvětluje tak, že zcela objektivně nelze vytvořit výčet všech nepatřičných praktik, které se objevují v hospodářském styku. Otevírá se tak možnost postihnout i jiné jednání, které je v rozporu s dobrými mravy a je způsobilé přivodit újmu.

Soutěžitele nelze vnímat jen jako subjekty působící ve stejné oblasti, kdy se jedná o přímé konkurenty. Mezi konkurenty se řadí také ti, kteří nabízejí výrobky nebo služby navzájem zaměnitelné. Opakem jsou nepřímí konkurenti, tedy subjekty působící v odlišných oblastech, přičemž takové subjekty bojují o přízeň stejné množiny zákazníků. Obecně jsou tedy soutěžiteli všichni, mezi kterými dochází k zájmovému střetu (Kačírek, M., 2017). To znamená, že soutěžit mohou navzájem i fyzické nebo právnické osoby, z nichž jedna např. chce dosáhnout zisku a druhá nikoliv. Do soutěžitelského vztahu se tedy dostávají veškeré osoby provozující činnosti směřující k hospodářským účelům (Rozhodnutí úřadu – sbírka 18 357 z roku 1942).

Ve všech případech se ale nemusí jednat o samostatně provozovanou činnosti směřující k výdělku. Za soutěžitele jsou tudíž považovány také činnosti sloužící k hospodářským účelům.

V prvním odstavci § 2976 je výslovně uvedeno, že se nekalá soutěž zakazuje. Uvedené ustanovení je velice důležité pro ochranu soutěžitele, který by mohl být ohrožen, nebo již k ohrožení došlo. Důvodem je možnost kvalifikace jednání uvedeného v druhém odstavci totožného paragrafu nebo jiného jednání způsobilého přivodit újmu jako protiprávního, v důsledku čehož lze pak uplatňovat sankce upravené v § 2988–2989 (Hulmák, M., 2014, str. 1771).

Využitím **klamavé reklamy** může jeden soutěžitel přivodit újmu druhému, a to odbytem vlastního zboží nebo služeb. Nemí vždy nutné, aby reklama klamala, stačí, když svým podáním nebo jakýmkoli jiným způsobem je takového důsledku schopna. Posuzování probíhá na základě dostupnosti, ceny, podmínek poskytování služeb, povahy apod. Příkladem takové reklamy může být leták hlásající, že je na obrazy v galerii poskytnuta 20% sleva, ve skutečnosti se však sleva vztahuje jen na zlomek z celkového souboru děl.

Jednání je nutné rozlišovat na dvě skupiny. Aktivním jednáním je např. vědomé uvedení nepravdivých údajů, naopak pasivním jednáním může být kupříkladu opomenutí uvedení údajů, které jsou pro spotřebitele důležité. Stejně tak lze za klamavou reklamu považovat tzv. superlativní reklamu, jejímž obsahem jsou slova jako nejúspěšnější, nejznámější apod., není-li spotřebiteli jasné, že se jedná o nadsázku. Ke klamání dojde i v případech tzv. polopravd (Lavický, P., 2015, str. 1789). Jako příklad takové polopravdy lze uvést reklamní kampaň divadla, která hlásá, že od nové sezóny bude součástí jejich inscenací konkrétní mediálně známý herec. Ve skutečnosti ovšem bude zmíněný herec obsazen pouze v jedné inscenaci celé sezóny. Cílem divadla je tedy zamlčet část informací, a to aby zvýšilo zájem o předplatné.

Poškodit jiného soutěžitele lze také při **klamavém označení zboží nebo služeb** vyvolávající dojem, že jde o zboží nebo službu pocházející z určitého místa, určitého výrobce, vykazuje charakteristický znak nebo jakost; např. česká kvalita, a to zejména, pokud je použit výraz pravý, skutečný, původní apod. Pokud se ale jedná o název, který je obecně známý, nejedná se o klamavé označení. Jako příklad lze uvést hudební skupinu, která vydá CD s názvem Italské hity 80. let a přitom se jedná o skladbu složené českým autorem na začátku nového tisíciletí.

Obě výše uvedená jednání jsou si podobná. Zároveň pro ně ale platí, že oklamat může i pravdivý údaj – vždy záleží na konkrétních okolnostech a souvislostech. Důležité je také posoudit i celkovou vnější úpravu označení.

Další možností nekalosoutěžního jednání je užití jména či označení jiného spotřebitele, kdy je možné vyvolat **nebezpečí záměny**. Takové nebezpečí může vyvolat i použití zvláštního označení výrobku nebo závodu, které je příznačné pro určitého soutěžitele, případně pokud je napodoben cizí výrobek, jeho obal nebo výkon. Přípustné je ovšem napodobení v prvcích, které jsou předurčeny funkčně, technicky nebo esteticky. Předpokládá se tedy, že např. vnější vzhled osobních automobilů bude v některých prvcích shodný. Dle Hajna (2014) má ustanovení bránit zneužití „*konkurentových nehmotných i hmotných věcí, jež by mohlo vyvolat nebezpečí záměny mezi soutěžiteli a výsledky jejich činnosti.*“ Zároveň ustanovení vykládá tak, že není nutné, aby opravdu záměna vznikla. Dostačuje, že takové nebezpečí existuje. Pro představu lze tedy uvést mediálně (avšak ne soudně) probíranou situaci, kdy Karel Heřmánek opustil divadlo Na zábradlí a následně si založil divadlo Bez zábradlí. Heřmánek tak sice chtěl vyjádřit svoji vyhraněnost vůči prvnímu uvedenému subjektu, ale je možné, že někteří diváci z takových označení vyvozovali spíše spřízněnost mezi oběma divadly. Proto mohli v některých případech nákupem vstupenek podporovat odlišný subjekt, než bylo jejich plánem.

Zakázáno je také **parazitování na pověsti**. Parazitující soutěžitel tedy může získat výhody bez vynaložení vlastního úsilí, tvořivosti, know-

how, nápadů, finančních prostředků, času apod., tedy investice. Není ale významné, zda je pověst výrazně rozšířena – postačuje dobrá pověst na určitém území nebo v rámci oboru, přičemž se předpokládá, že každý soutěžitel má pověst dobrou, neprokáže-li se opak. Takové jednání lze činit na úkor podnikatele, neziskové organizace, samosprávného celku, umělce atd. Není ale důležité, zda se soutěžitelé nacházejí v totožném oboru (Lavický, P., 2015, str. 1820–1821). Příkladem parazitování na pověsti může být sochař, který bude při své propagaci uvádět tvrzení, že jeho díla dosahují nejméně kvalit jeho pedagoga, protože od něj převzal informace a získal zkušenosti.

Stejně tak je zakázáno **porušení obchodního tajemství**. To je v § 504 občanského zákoníku definováno jako „*konkurenčně významné, určitelné, ocenitelné a v příslušných obchodních kruzích běžně nedostupné skutečnosti,*“ které se snaží soutěžitel utajit před ostatními konkurenty. V rámci umění si lze pod takovou definicí představit obsahy smluv o dílo, pracovních smluv, seznamy kontaktů na novináře věnující se dané oblasti, propagační strategie nově založeného divadelního souboru, nákresy různých technických řešení apod. K porušení může dojít neoprávněným sdělením, zpřístupněním a využitím pro sebe nebo jiného v rámci pracovního nebo obdobného poměru. V praxi je možné představit si případ, kdy zaměstnanec divadla pracuje na produkci zájezdové inscenace, jejímž cílem je objet několik vybraných evropských divadel. Po několik měsíců tedy vyhledává a navazuje kontakty v divadlech. V průběhu příprav změní zaměstnavatele, a v rámci nového pracovního poměru nabídne stejným divadlům podobnou inscenaci za výhodnějších podmínek. Milan Váňkát (2015) ve svém odborném článku také uvádí, že obchodní tajemství je předmětem vlastnictví podnikatele, z čehož vyplývá možnost převodu na jiný subjekt. Zároveň je nezbytné, aby skutečnosti považované za obchodní tajemství měly takovou povahu, které jejímu vlastníkovi přináší konkurenční výhodu oproti ostatním soutěžitelům.

Výše bylo zmíněno, že jednou z nekalosoutěžních praktik užívaných v umění je také **dotěrné obtěžování**. Občanský zákoník takové jednání v § 2986 vymezuje jako „*sdělování údajů o soutěžiteli, zboží nebo službách, jakož i nabídka zboží nebo služeb s využitím telefonu, faxového přístroje, elektronické pošty nebo podobných prostředků, ačkoli si takovou činnost příjemce zjevně nepřeje*“, případně jako reklamu rozesílanou bez označení původce, kdy se zároveň nelze z tohoto odběru odhlásit. Výjimkou jsou ovšem situace, kdy podnikatel e-mailovou adresu získal při prodeji zboží nebo poskytnutí služby, a zároveň se odběratel nevyjádřil, že s odběrem nesouhlasí. Poskytovatel musí ihned při prodeji zboží nebo poskytnutí služby odběratele upozornit, že lze odběr zrušit. Příkladem tedy může být zasílání informací o koncertech konaných v kulturním středisku v menší obci, který v rámci své existenciální potřeby potřebuje vždy téměř vyprodaný sál. Proto použije z prodejního systému všechny e-mailové adresy pro zaslání nabídky, ale nebere v potaz, zda se některý z nakupujících nevyjádřil tak, že si další nabídky nepřeje. Kindl s Rozehnalem (2019, str. 861) k probíranému paragrafu dodávají, že existuje situace, kdy lze jednání obdobné dotěrnému obtěžování činit. Takovou situací je vymáhání smluvních závazků, a to jak osobně, tak i prostřednictvím telefonu, faxu, e-mailu atd. Konkrétnosti jsou ale upraveny dalším právním předpisem.

4.1. Soukromoprávní prostředky ochrany proti nekalé soutěži

Osoba, které byla nekalosoutěžním jednáním jiného soutěžitele ohrožena nebo poškozena má právo na různé typy ochrany. Prvním z nich je nárok na zdržení se, které lze uplatňovat žalobou nebo návrhem na vydání předběžného opatření. Zastavením takového jednání se snižuje vzniklá škoda (dobrá pověst, ztráta zákazníků a zisku apod.). Dále se jedná o nárok na odstranění, kdy je po žalovaném požadováno např. odstranění výrobků nebo doplnění informací. Nárok na přiznání přiměřeného zadostiučinění je poměrně mimořádnou formou ochrany. Důvodem je přednost nefinanční formy (omluva, odvolání pomluv apod.) satisfakce před

finanční. Dojde-li ovšem na finanční zadostiučinění, musí navržená částka zohledňovat žalobce i žalovaného. Při požadavku na náhradu škody musí žalobce prokázat vztah mezi nekalosoutěžním jednáním a vzniklou újmou, jejíž výše je určována prostřednictvím znaleckých posudků. Poslední (a zároveň v praxi málo používanou) formou ochrany je nárok na vydání bezdůvodného obohacení, a to v případech, kdy soutěžitel využije cokoliv od svého soutěžitele: design výrobku, cizí logo atd. (Kačírek. M., 2017).

4.2. Vztah mezi právem na ochranu proti nekalé soutěži a právy k průmyslovému vlastnictví

Výše uvedené informace o ochraně práv průmyslového vlastnictví a právy na ochranu proti nekalé soutěži mohou vést k domněnce, že je zbytečné vynakládat úsilí se zpracováním přihlášky k průmyslovým právům a zároveň hradit poplatky. Navíc průmyslová práva trvají poměrně krátkou dobu a poplatky je nutné hradit i opakovaně. Může se tedy zdát, že institut ochrany proti nekalé soutěži plně dostačuje a s průmyslovými právy jsou spojeny spíše jen složité administrativní úkony. Zároveň je nezbytné uvést, že právní řád České republiky funguje na principu, že není-li dostupný zvláštní právní předpis, použije se předpis obecný. V tomto případě se tedy jedná o občanský zákoník.

Význam ochrany proti nekalosoutěžnímu jednání se prokáže v případech, kdy si na první pohled poškozovaný soutěžitel myslí, že by mohl uplatňovat obě výše zmíněná práva, tedy průmyslová práva i institut nekalé soutěže. Později však zjistí, že z různých důvodů nebyla nebo nemohla být splněna podmínka, na základě které by šlo uplatňovat práva dle průmyslových práv. Někteří soutěžitelé se ochrany proti nekalé soutěži domáhají, když uplyne doba, po kterou jsou chráněni prostřednictvím průmyslových práv. V takovém případě ovšem judikatura dává přednost rozvoji technologií – tedy možnosti využití již neplatných průmyslových práv. Přednost tedy dostává volná soutěž na trhu (Horáček, R., 2011, str. 443–444).

4.3. Dílčí závěr

Ochrana proti nekalé soutěži je důležitou součástí ochrany investic mezi soutěžiteli v hospodářském styku. Výhodou je bezformálnost vzniku ochrany a možnost uplatnění ochrany po teoreticky neomezenou dobu – záleží vždy na aktuální situaci a rozhodnutí soudu. Výčet nekalosoutěžních praktik je v § 2976 občanského zákoníku pouze demonstrativní. Pro tuto práci byly rozebrány takové způsoby, se kterými se lze v umění nejčastěji setkat, a to klamavá reklama, klamavé označení zboží nebo služeb, vyvolání nebezpečí záměny, dotěrné obtěžování, porušení obchodního tajemství a parazitování na pověsti. Důvodem, proč vůbec k nekalosoutěžnímu jednání v umění dochází, je snaha snížit riziko spojené s nejistotou navrácení investice (je-li to vyžadováno) při odbytu výrobků a služeb. Proto někteří umělci využívají fragmenty jiných umělců, aby usnadnili odbyt svého díla.

V některých případech se lze domnívat, že lze současně užít institutu nekalé soutěže a zároveň vybraného práva průmyslového. Nastane-li taková situace, je nezbytné nejprve provést kontrolu, zda lze skutečně právo na základě průmyslového práva uplatnit. Pokud nelze uplatnit ochranu na základě průmyslových práv nebo existují pochybnosti o legitimitě takové ochrany, je vhodné uplatňovat práva na základě ochrany proti nekalé soutěži. Ta je tedy obecně širším právním institutem, a tak kryje ostatní instituty ochrany práv duševního vlastnictví. Zároveň se nelze domnívat, že po uplynutí ochrany průmyslových práv je možné domáhat se ochrany proti nekalé soutěži. Soud zpravidla dává přednost rozvoji technologií, a tak často návrhy zamítá.

5. Rozbor příkladů z praxe

Předposlední kapitola se bude věnovat několika příkladům z praxe, kdy k poškození investice došlo. Cílem je tak čtenáři přiblížit konkrétní problémy a předvést možnosti aplikace právních norem v realitě. Protože se práce zabývá pouze majetkovými právy, budou okolnosti týkající se osobnostních práv vypuštěny. Stejně tak budou poskytnuty jen nejzákladnější informace o procesních postupech uvedených případů.

Ihned v úvodu kapitoly je nezbytné uvést, že některé případy začal řešit soud ještě před rokem 2014, kdy vešel v účinnost občanský zákoník a do svých ustanovení obsáhl také nekalosoutěžní jednání. V důsledku přijetí nového občanského zákoníku byl zrušen zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník (dále jen obchodní zákoník). Na tomto místě je nezbytné uvést právní zásadu, jejímž obsahem je, že každé právní jednání je posuzováno dle předpisů, které jsou v čase právního jednání účinné. Proto byly případy, kdy došlo k poškození investic a žalobce využil pro vymáhání svého práva institut nekalé soutěže, posuzovány ještě na základě již zmíněného obchodního zákoníku. Ovšem při porovnání § 44 a následujících obchodního zákoníku a § 2976 a následujících občanského zákoníku je jasné, že došlo téměř jen k přenesení ustanovení z prvního uvedeného zákona do druhého a změny proto nejsou nikterak zásadní pro osobu, která by se chtěla svých práv za základě nekalé soutěže domáhat. Proto lze pracovat i s případy posuzované ještě dle obchodního zákoníku jako podle nového občanského zákoníku. K tomuto tvrzení se přiklání také Hulmák a kol. (2014, str. 1770), kteří svým srovnáním dospěli k závěru, že změny jsou spíše formulačního charakteru a obsahově jsou poměrně zanedbatelné. To navíc potvrzuje i důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012, ve které je uvedeno, že jsou ustanovení zpravidla převzata z obchodního zákoníku. Výjimky tvoří ustanovení o klamavé a srovnávací reklamě, které jsou upraveny v souladu se směrnicí č. 2006/114/ES, o klamavé a srovnávací reklamě. Stejně tak i sankční prostředky byly převzaty a jen drobně upraveny.

5.1. Světlovánek – ochranná známka

Ve třetí kapitole bylo uvedeno, jakými způsoby může být vyjádřena ochranná známka, která má především funkci identifikační. A právě z uvedeného důvodu se známky registrují. Mají umožnit zákazníkům orientaci v nabízených službách a zboží, protože si se značkou asociují určitou kvalitu zboží nebo služeb. Pokud tedy zákazníci vyhledávají určitý druh zboží nebo služby, ovlivňují tím příjmy výrobce zboží, nikoliv poskytovatele služeb. Ze stejných důvodů probíhá registrace také v oblasti umění. Spor nastal také v případě souboru Světlovánek, který bude rozebrán níže.

Folklorní soubor Světlovan, z.s. (dále jen Světlovan 1) působí od roku 1951, kdy zakladatel Alois Knichal začal se skupinou žen a mužů propagovat staré zvyky, a při vhodných příležitostech zapojoval také návštěvníky jeho produkcí. Ke skutečnému založení souboru došlo až o dva roky později a působil až do roku 1961. K obnovení Světlovanu 1 došlo v roce 1972 a od té doby získal dvě významná ocenění: laureát Mezinárodního folklórního festivalu ve Strážnici v roce 1983, laureát Mezinárodního folklórního festivalu v roce 2006 (O nás. Folklorní soubor Světlovan Bojkovice). Z důvodu příprav dětí za účelem vytvoření jejich vztahu k souboru a následném pokračování v dospělosti vznikl roku 1976 dětský soubor Světlovánek (dále jen Světlovánek 2), který začal následujícího roku ihned vystupovat, ale v roce 2003 se zcela od Světlovanu 1 oddělil jako občanské sdružení. Následně došlo také k přerušení veškeré spolupráce mezi mateřským Světlovanem 1 a mladým Světlovánkem 2. Protože následné pokusy o navázání spolupráce nebyly úspěšné, založil v roce 2017 Světlovan 1 dětský soubor se shodným názvem jako oddělený soubor – tedy Světlovánek (dále jen Světlovánek 3) (Dětské soubory. Folklorní soubor Světlovan Bojkovice). Z mateřského Světlovanu 1 tedy vznikly další dva dětské soubory (zmíněné Světlovánek 2 a Světlovánek 3), které mají obdobnou oblast působení.

Úřad průmyslového vlastnictví přijal přihlášku Světlovanu 1 o zápis slovní ochranné známky Světlovánek 23. 7. 2015. Přihláška byla zveřejněna ve věstníku 29. 10. 2015 a byla určena pro zápis do tří tříd: (9) nahrávky zvukové, zvukově-obrazové na nosičích i sítích; (35) propagační činnost v oblasti folklóru; (41) provozování folklórního souboru, hudební a taneční vystoupení, pořádání, organizování a realizování kulturních akcí, koncertní činnost, organizování folklórních pořadů, výchova, vzdělávání a ediční činnost, zejména za účelem zachování a udržení lidových tanců, hudby a tradic. K zápisu ochranné známky došlo 17. 2. 2016 (Detail: O-524101). Nejdůležitější kategorií je poslední z uvedených, protože umožňuje vystupování živě s užitím zapsané ochranné známky. Vlastník ochranné známky je tedy zvýhodněn oproti ostatním, kteří by chtěli pod názvem Světlovánek vystupovat, protože nikdo jiný nemůže takovou známku užívat bez souhlasu majitele.

K užití ovšem došlo souborem Světlovánek 2, který pod názvem již několik let vystupoval, a dokonce uspořádal zahraniční turné ve Francii. Až po svém návratu se zástupci Světlovánku 2 dozvěděli, že označení užívali v rozporu se zákonem (Chudara, J., 2016). Se zápisem ochranné známky ve prospěch Světlovanu 1 ale Světlovánek 2 nesouhlasil, a proto Úřad průmyslového vlastnictví obdržel 19. 8. 2016 návrh na prohlášení ochranné známky za neplatnou na základě zákona o ochranných známkách. Jako zdůvodnění bylo uvedeno, že soubor má již mnohaletou tradici, vychovává a vzdělává děti a mládež ve zlínském kraji. Navíc se Světlovan 1 účastnil i festivalu Světlovský bál pořádaného Světlovánkem 2, přes 10 let se Světlovan 1 proti činnosti ani názvu Světlovánku 2 neohradil a k tomu soubor přizval k oslavám svého založení. Vše bylo podpořeno peticí. K návrhu bylo doloženo 9 důkazů: soubor podkladů založení souboru, prohlášení a vyjádření různých subjektů o spolupráci se souborem, tiskoviny, obaly CD, výtisky článků mapující činnost souboru, souhlas k veřejnému provozování děl, záštity kraje, poděkování města za činnost na Světlovském bále. Poté ve vyjádření k odvolání vlastníka přiložil Světlovánek 2 i výzvu k přerušování užívání ochranné známky a dva články

mapující činnost souboru (Rozhodnutí Úřadu průmyslového vlastnictví ze dne 16. 10. 2017, str. 2–8).

V reakci na zmíněný návrh na prohlášení ochranné známky za neplatnou bylo vydáno rozhodnutí Úřadu průmyslového vlastnictví ze dne 19. 4. 2017, které říká, že je návrh opodstatněný, a to protože se veřejnost může domnívat, že se jedná o týž folklorní soubor. Odvolává se přitom na § 32 zákona o ochranných známkách, který hovoří o námitkách relevantních pro odmítnutí zápisu ochranné známky, a ty mohou být podány osobou uvedenou v § 7. Konkrétně se jednalo o jinou osobu, které náležejí autorská práva k dílu, která by mohla být poškozena užíváním přihlašovaného označení. Takovým autorským dílem Světlovánku 2 byly choreografie k tancům, které soubor ztvárňuje. Podmínka ale musí být splněna v den podání přihlášky nebo ke dni vzniku práva přednosti pozdější ochranné známky (Rozhodnutí Úřadu průmyslového vlastnictví ze dne 16. 10. 2017, str. 1–3).

Vlastník známky se proti rozhodnutí odvolal. Důvodem byl jazykový vztah mezi dospělým souborem Světlovan 1 a odvozeným Světlovánkem 3, kdy je zřejmé, že se jedná o zdobnělinu. Pokud by tedy označení Světlovánek užíval jiný subjekt, mohlo by to vést k domněnce, že se jedná o totožný soubor. Navíc byl návrh subjektem podán pouze na základě zákona o ochranných známkách bez udání konkrétních ustanovení, dle kterých své právo uplatňuje. Soud poté konkrétní paragrafy určil sám, a tedy dotvářel vůli za navrhovatele. Vlastník, tedy Světlovan 1, také podotýkal, že název Světlovánek vytvořili jeho členové. Ti by tedy měli být i vykonavateli majetkových práv. Jako důkazy byly doloženy: dva materiály o historii souboru a několik odvolání podpisu výše zmíněné petice (Rozhodnutí Úřadu průmyslového vlastnictví ze dne 16. 10. 2017, str. 10–11).

Navrhovatel, tedy Světlovánek 2, označil shora uvedené důvody odvolání za účelové, protože mají za cíl likvidaci souboru působícího již 13 let. Dalším důvodem Světlovanu 1 pro zápis ochranné známky mělo být

zvýšení pravděpodobnosti k získání grantů, jejichž poskytovatelé upřednostňují práci s mladými (Rozhodnutí Úřadu průmyslového vlastnictví ze dne 16. 10. 2017, str. 5).

Ve věci bylo nakonec rozhodnuto 18. 10. 2017 ve prospěch souboru Světlovánek 2, který se odloučil v roce 2003. Důvodem bylo splnění veškerých podmínek uvedených v § 32 zákona a § 7 odst. 1 písm. g) o ochranných známkách (Rozhodnutí Úřadu průmyslového vlastnictví ze dne 16. 10. 2017, str. 24). Z toho vyplývá, že zápisem ochranné známky Světlovanem 1 došlo k poškození práv navrhovatele. Stejného dne došlo také k nabytí právní moci rozhodnutí a toto rozhodnutí bylo uveřejněno ve věštníku 2017/44 vydaného Úřadem průmyslového vlastnictví. Proti rozhodnutí nebylo možné podat odvolání. Na závěr je nutné zmínit, že Světlovánek 2, který vznikl odloučením od původního Světlovanu, podal přihlášku na zápis slovní i obrazové ochranné známky svého souboru. Přestože se oba soubory do médií vyjadřovaly ve smyslu, že by spolu měly v budoucnu bezkonfliktně spolupracovat, lze se jen domnívat, do jaké míry budou schopny uvedeného cíle dosáhnout.

5.2. Krkonošské pohádky v reklamě společnosti Vodafone – parazitování na pověsti a zlehčování

Mobilní operátor Vodafone před Vánoci 2013 uvedl sérii televizních reklam v režii Jakuba Koháka. Jejich základem bylo užití postavy Krakonoše a nejproblematictější z nich se stala ta, v níž se skupina osob vydá do lesa k obydlí jmenované postavy se slovy: „Na Vánoce nesmí nikdo zůstat sám, ani on. Jdeme!“ V tu chvíli se Krakonoš zjeví a táže se, kdo ruší jeho klid. Na to je mu odpovězeno, že by nikdo neměl být sám. Po několika větách o přitažlivosti mezi zvířaty opačného pohlaví, např. jelen si zavolá laň a kukačka svého partnera, se Krakonoš zamyslí, pozvedne hlavu a pronese: „Já slyším volání přírody.“ Žena mu odpoví, že slyší totéž a dle výrazu je znát, že ji Krakonoš přitahuje. Po sdělení o nabídce neomezených mobilních tarifů Krakonoš běží pryč, žena se táže, kam běží. Krakonoš odpovídá:

„Poslechnout volání přírody“ a běží k dřevěné budce v přírodě sloužící jako toaleta (Kohák, J. TV iDnes).

Na tento reklamní spot byla vznesena žaloba ze strany režisérky Věry Jordánové, autorky scénáře Boženy Šimkové a dědiců výtvarníka a architekta Vladimíra Dvořáka, jejímž předmětem bylo údajné parazitování na pověsti známé a stále velice oblíbené dvacetidílné pohádky, jejíž ústřední postavou je Krakonoš, a zároveň její zlehčování. Oba zmíněné způsoby využitá díla jsou obsaženy v demonstrativního výčtu praktik nekalé soutěže uvedeného v § 2976 autorského zákoníku.

Projednáváním uvedené žaloby se zabýval Městský soud v Praze, který shora uvedeným osobám vyhověl. Jako odškodnění měl každý ze jmenovaných dostat finanční kompenzaci ve výši 200 000 Kč. Advokát František Vyskočil, který žalobce zastupoval, v souvislosti s případem uvedl: „Reklamní kampaň byla velmi pokleslé úrovně. Toto jednání lze charakterizovat jako nekalou soutěž ve formě zlehčování audiovizuálního díla. Dílo je primárně pohádkou pro dětského diváka a zesměšňování Krakonoše degraduje poslání a sdělení audiovizuálního díla na tu nejnižší úroveň“ (Vodafone ve vánoční reklamě zesměšnil Krakonoše, musí platit statisíce. IDNES.cz).

K žalobě se Vodafone vyjádřil tak, že nebyly naplněny znaky nekalé soutěže, strany sporu nejsou v soutěžitelském vztahu a zároveň nebylo zasaženo do žádných práv k dílu. Navíc je postava Krakonoše údajně zakotvena v lidové slovesnosti a kultuře, v důsledku čehož si nemůže zmíněnou postavu někdo vzít za svou. Kromě zmíněného je v literatuře postava zobrazována se shodnými znaky, mezi které patří např. vousy, klobouk, hůl, sojka, fajfka. Žalovaný také označil své vyobrazení Krakonoše za odlišné od zobrazení uvedeném v sérii pohádek. V důsledku uvedených důvodů tedy navrhl zamítnutí žaloby (usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 9. 5. 2017, str. 2).

Soud ovšem označil jednání žalovaného za protiprávní. Jednalo se o prvky, které jednoznačně vytvářely asociaci s audiovizuálním dílem: věrná společnice sojka, schopnost Krakonoše vytvářet mlhu, kostým postavy, zahnutá hůl, fajfka, užívání názvu „Krakonošovo“ apod. Stejně tak judikoval, že obě strany jsou v soutěžním postavení. Žalovaná strana se odvolala a označila žalobce jako neoprávněné, protože nebylo prokázáno, že skutečně vykonávají majetková práva k dílu. Vodafone tak narážel na § 6 již zrušeného zákona č. 35/1965 Sb. o dílech literárních, vědeckých a uměleckých, dle kterého by měl veškerá práva vykonávat výrobce audiovizuálního díla, a to ve vztahu ke skutečnosti, že dílo vzniklo mezi léty 1973–1984. Z toho plyne, že by veškerá majetková práva měla vykonávat v současnosti Česká televize, na kterou přešel výkon majetkových práv po rozdělení Československé republiky a návazně Československé televize. 9. května 2017 byl rozsudek zrušen, a to zejména z důvodů procesních, při nichž nebyly např. správně vyhodnocovány důkazy. Případem se tedy měl dále zabývat Nejvyšší soud České republiky (usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 9. 5. 2017, str. 3–8). Spor byl nakonec vyřešen mezi stranami sporu mimosoudní dohodou o narovnání, jejíž znění je z důvodu závazku mlčenlivosti neveřejné.

5.3. Krteček – nekalá soutěž

Výtvarník Zdeněk Miler vytvořil v roce 1956 postavu Krtečka, která se následujícího roku poprvé objevila v krátkém animovaném příběhu uváděného pod názvem: Jak krtek ke kalhotkám přišel. Krteček byl následně hlavní postavou dalších 49 příběhů, a kromě toho také hlavní postavou v několika dalších knihách, kterých bylo prodáno přes 5 000 000 výtisků (Polák, M., 2011). Uvedená čísla potvrzují všeobecnou známost této pohádkové postavy a také její oblíbenost. Proto není nijak překvapující, že se Krtečka v minulosti snažilo, a v současné době také mnoho producentů snaží, využít ke svému hospodářskému prospěchu, a to v různých ekonomických odvětvích. Jedním z takových případů byl také spor mezi Moravskou ústřednou Brno, družstvem umělecké výroby,

a společností LAPS, a. s., přičemž první uvedená společnost žalovala zmíněnou akciovou společnost. Důvodem bylo porušování výhradní licence a nekalosoutěžní jednání při produkci výrobků zpodobňujících Krtečka.

Žalobce uvedl, že žalovaná strana „*uváděla sama nebo prostřednictvím odběratelů na trh napodobeniny*“ plyšových hraček s Krtečkem. Dělo se tak při prodeji v internetovém obchodě lampshracky.cz a při kamenném prodeji. Žalovaná strana tak měla vyvolávat u spotřebitelů dojem, že se jedná o originální výrobek. V této souvislosti je nutné uvést, že žalobce je oprávněným výrobcem hraček s Krtečkem od roku 2005, a tedy jen výrobky takového producenta lze považovat za jediného oprávněného k výrobě hraček na základě nákrešů Zdeňka Milera. Společnost LAMPS se tak měla svým jednáním dopustit nejen jednání, kterým je možné přivodit újmu jinému spotřebiteli, ale i parazitování na pověsti nebo vyvolání nebezpečí záměny (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 9. 2011, str. 2).

Městský soud v Praze nařídil žalované straně v roce 2008, aby se zdržela výroby, propagace a umístování na trh plyšových hraček a textilních hraček a výrobků zpodobňujících trojrozměrně nebo plošně postavu Krtečka od Zdeňka Milera. Zákaz se vztahoval na výrobky obsahujícími typické soubory znaků, mezi které patřily vzpřímený postoj, hruškovitý tvar těla, tvar hlavy, náprsenky, nosu, způsobem umístěním končetin a velkýma očima. Dále měl žalobce obdržet od žalovaného všechny jeho dodavatelské faktury, dodací listy a další evidence skladových zásob výrobků naplňujících veškeré shora uvedené znaky. Dokumenty se měly vztahovat jen na období mezi 30. červnem 2006 a 21. listopadem 2008 (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 9. 2011, str. 2).

Proti zmíněnému výroku Městského soudu v Praze se žalovaná strana odvolala. Jako důvod uvedla pochybení na základě občanského soudního řádu, který není předmětem této práce. Pochybení nastalo údajně v nesprávném posouzení věci. Zároveň položil celkem 7 právních otázek uvedených níže.

1. *„Může soud uložit zdržovací povinnost i ve vztahu k jednání, které je podle platného práva zcela legitimní a platné a tím žalovanou omezit v její svobodě podnikat?*
2. *Může soud nařídít žalované povinnost poskytnout informace o způsobu a rozsahu neoprávněného užití ve smyslu autorského zákona (§ 40 odst. 1 písm. c/), aniž by soud jasně deklaroval ve věci porušení autorského práva, a opíral se při uložení této povinnosti pouze o porušení práv na ochranu proti nekalé soutěži?*
3. *Může dojít k nekalé soutěži, spočívající ve skutkové podstatě vyvolání nebezpečí záměny ve smyslu § 47 písm. c) obch. zák. v případě, že žalovaná převzala výrobu sporného produktu od jiného subjektu, který daný výrobek vyráběl a uváděl na trh řadu let?*
4. *Může soud rozhodnout v dané věci, aniž se náležitě a beze zbytku vypořádá s věcnou a právní argumentací žalované, která poukazuje na zásadní pochybení v řízení, na důležité důkazy hovořící ve prospěch žalované, a soud se ve svém rozhodnutí danými fakty nijak věcně ani právně nezabývá?*
5. *Může soud použít, a to alespoň podpůrně pro své právní a skutkové závěry při hodnocení míry zaměnitelnosti dvou produktů ve smyslu § 47 písm. c) obch. zák. znalecký posudek (či odborné vyjádření), ačkoliv jde podle žalované o otázku ryze právní, kterou může posoudit toliko nezávislý soud?*
6. *Může soud, dojde-li k výrokům rozhodnutí uvedeným výše, vyjít při hodnocení nekalosoutěžního jednání žalované z porovnání výrobku žalobkyně a výrobku, který zhotovila rovněž žalobkyně (údajně dle stříhů žalované), aniž by zohlednil originální výrobky žalované a posoudil naplnění skutkové podstaty vyvolání nebezpečí záměny ve vztahu ke všem variantám předmětného výrobku z portfolia žalované?*
7. *Může soud, při absenci alespoň jedné či obou ze základních kumulativních podmínek jednání v nekalé soutěži, tj. při absenci existence újmy na straně žalobkyně a či při absenci jednání žalované, které by bylo možné považovat za v rozporu s dobrými mravy soutěže,*

rozhodnout o existenci nekalosoutěžního jednání?" (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 9. 2011, str. 3–4).

Nejvyšší soud se k otázkám žalované strany vyjádřil tak, že není nutné, aby skutečně došlo k poškození jiné strany nekalosoutěžním jednáním, stačí totiž, že by k takovému jednání vůbec mohlo dojít. Dále potvrdil, že Městský soud v Praze nepochybil v rozhodnutí ze dne 21. listopadu 2008 (č. j. 15 Cm 24/2007-351), zda se jedná či nejedná o nekalosoutěžní jednání. Zmíněnou smlouvu, která by žalovanou stranu opravňovala k výkonu majetkových práv, prohlásil za neplatnou. Na otázku, od jaké míry shody jsou výrobky pro spotřebitele zaměnitelné odpověděl, že není podstatné, jak jsou výrobky zaměnitelné, ale je důležité, že vůbec existuje možnost, že by zaměněny být mohly. Navíc se pro posouzení, zda se jedná o nekalosoutěžní jednání, lze použít tzv. tříkrokový test, jehož obsahem vůbec není míra zaměnitelnosti. Údajná absence finanční ztráty na straně žalobce a jednání poškozujícího dobré mravy bylo vyvráceno. Jako zdůvodnění bylo uvedeno, že jednání žalované strany naplnilo všechny tři podmínky výše uvedeného tříkrokového testu (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 9. 2011, str. 6–8).

Nejvyšší soud uložil žalované straně povinnosti zmíněné již začátku podkapitoly, kterými bylo: zdržet se výroby, propagace a umístování na trh plyšových a textilních hraček a výrobků zpodobňujících Krtečka. Zároveň byla společnosti LAMPS uložena povinnost předložit Moravské ústředně Brno dokumenty dokládající počet výrobků zpodobňujících v trojrozměrném nebo obsahující v plošném provedení a navíc uhradit náklady soudního řízení (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 9. 2011, str. 1–2).

5.4. Kopie sochy Golema – neoprávněné obohacení

Socha postavy Golema, která je známá ze staré pražské legendy, je obecně známá ve ztvárnění filmového architekta Jaroslava Horejce. Dílo lze popsat jako velkého korpulentní hliněného obra, který má kolem pasu a dolních končetin kovové pásy. Sochu dále doplňují dvě spony – na hrudi

a v okolí břicha. Horní končetiny jsou pokrčeny a míří vpřed. Zcela jistě existují také další vypočtení Golema, ale právě ztvárnění vykazující výše uvedené znaky je s postavou primárně spojována. Důvodem je pravděpodobně fakt, že socha byla předmětem oblíbených audiovizuálních děl Císařův pekař a Pekařův císař. Keményová (2010) navíc upozorňuje, že do doby, než se Golem „objevil na plátně, byl zobrazovaný zcela odlišně: jako lidská postava s rozevlátým rouchem“.

Vzhledem k obecné oblíbenosti a známosti postavy se rozhodlo vedení společnosti WAX MUSEUM PRAGUE, s.r.o., že mezi své exponáty voskových figurín zařadí také figuru Golema. Proto byla vytvořena napodobenina, která se stala součástí výstavy. Stalo se tak však bez uzavření smlouvy o užití díla, s čím nesouhlasila nositelka majetkových práv, kterou se stala po smrti zmíněného autora v roce 1983 jeho dcera Dagmar Dományová.

Dcera autora se dozvěděla, že od června roku 1999 vystavuje výše uvedené muzeum napodobeninu sochy Golema, a to voskovou kopii v expozici pražské výstavy v Mostecké ulici, u vstupu do restaurace v areálu karlístejnského muzea, a navíc dílo fotografuje pro účely pohlednic, které dále prodává. Žaloba byla podána 20. 4. 2003 a po žalované straně bylo požadováno 100 000 Kč, což je dvojnásobek obvyklé odměny tzv. bezdůvodného obohacení – tedy částky, kterou by dle zvyklostí vykonavatel majetkových práv obdržel při řádném poskytnutí licence (rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 11. 5. 2010, str. 2). Žaloba se tak opírala o § 40 autorského zákona, který právě dvojnásobek obvyklé odměny považuje za odpovídající formu zadostiučinění.

Žalovaný se k situaci vyjádřil tak, že vystavené sochy nebyly napodobeninou, ale mělo se jednat o vlastní umělecké vyjádření tvůrců. Navíc sochy byly součástí objednávky společnosti Panoptikum Praha a.s. na realizaci interiéru Paláce Rapid. Tento následně žalovaný koupil od Panoptika Praha, jelikož se tato akciová společnost nacházela ve fázi majetkového úpadku. Z rozsudku lze také vyvodit, že žalovaný ihned na problém reagoval, protože sochy odstranil a pohlednice se sochou

Golema vyřadil z prodeje. Kromě toho se soud zabýval dokazováním, zda je Dagmar Dományová dědičkou autorských práv, a to prostřednictvím výpisu z obchodního rejstříku, výpisem z internetových stránek, dopisem Národního filmového archivu, kopií znaleckého posudku, několika výslechy atd. Veškeré důkazy potvrdily, že paní Dományová je dědičkou, a tedy má „*právo dílo užit včetně oprávnění svolit k užití jinému, žalovaná společnost má pak v předmětu podnikání mimo jiné organizování, provozování výstav*“. Soud si však byl vědom, že Jaroslav Horejc je pouze autorem dvojrozměrných skic k dílu a sám trojrozměrnou podobu nevytvořil, respektive nevyrobil. Takovou skutečnost však soud nepovažoval za podstatnou (rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 11. 5. 2010, str. 2–3). Lze tedy předpokládat, že autor návrhů nechal vytvořit trojrozměrné dílo na objednávku. Oprávnění k výkonu majetkových práv tedy zadavatel získal automaticky – byl investorem.

Při určování výše částky, kterou by měla vykonavatelka majetkových práv za neoprávněné obohacení při užití díla obdržet, soud vychází ze zvyklostí při konkrétním užití. V tomto případě byla pro výpočet použita částka z licenční smlouvy se společností Skalka Praha, s.r.o. Na jejím základě vzniklo oprávnění k vystavování napodobeniny sochy Golema v Restauraci u Golema, a to za částku 25 000 Kč ročně. Smlouva poskytovala restauraci široké možnosti neomezených užití včetně „*vystavování ve zpracované i nezpracované podobě*“. Licenční smlouvy s firmou TIPTOP ART + TRAVEL AGENCY spol. s r.o. a s Nadačním fondem „*Jičín – město pohádky*“ byly podkladem ke zjištění, že licence k vystavení na několik hodin bývala oceněna 5 000 Kč. Před konečným rozhodnutím soud zhodnotil veškeré důkazy a usnesl se, že se nejedná totožnou kopii sochy Golema vytvořené na základě výtvarného návrhu Jaroslava Horejce. Soud naopak došel k závěru, že tvůrci napodobeniny vykážali i znaky tvůrčí činnosti. Na základě uvedených závěrů uložil Městský soud v Praze subjektu WAX MUSEUM PRAGUE povinnost, aby zaplatilo žalobkyni částku 50 000 Kč. Suma je polovinou požadované částky (rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 11. 5. 2010, str. 5–6).

Jednatel žalované strany Zdeněk Kočík se po vynesení rozsudku vyjádřil do médií ve smyslu, že částku zaplatí: „Pro mě je to epizoda, jsme bohatá firma, zaplatíme 50 tisíc a bude to.“ Zároveň Kočík označil sumu za nemorální, protože při srovnání s dalšími díly by měla suma činit 450 Kč ročně. V důsledku zmíněného výsledku soudního sporu některé společnosti skryly Golema, aby zabránili případné žalobě (Válková, H., 2010).

5.5. Verš z textu písně Až v kampani Strany zelených – neoprávněné obohacení

Skupina Katapult má na svém repertoáru mnoho písní a jednou z nejznámějších je skladba Až. Autorem textu je Ladislav Vrchovský, jehož text byl následně zhudebněn. Dá se říci, že skladba vešla do všeobecného povědomí, a to především díky verši „Co děti, mají si kde hrát?“ Strana zelených před uvedené sousloví přidala spojku „A.“ Následně ho užila jako svůj slogan při své předvolební kampani v severních Čechách v období mezi říjnem 2010 a prosincem 2013. S takovým užitím autor textu nesouhlasil, a proto podal na shora uvedenou politickou stranu žalobu.

Rozsudek Městského soudu v Praze uvádí, že *„Slogan s částí textu žalobce byl použit mimo jiné na automobilu, velkoplošných plakátech, volebních tiskovinách, na internetu prostřednictvím fotografií, a to celkem na sedmnácti webových stránkách. Dále byl použit na baloncích a malých letácích.“* Kromě nápravy na základě osobnostních práv se žalobce domáhal vydání bezdůvodného obohacení ve výši 500 000 Kč. Žalovaný navrhl žalobu zamítnout, protože je údajně sousloví pouze námětem, je všeobecně známým úslovím a jeho myšlenku lze pozorovat ve všech součástech života. Kromě toho strana uvedla, že měla uzavřenou smlouvu s Ochranným svazem autorským o užití díla (rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 20. 12. 2017, str. 1–2).

Pro výpočet finančního zadostiučinění se používá metoda uvedená v § 40 autorského zákona. Její princip je založen na zjištění/stanovení částky obvyklá při takovém užití. Následně je tato částka zdvojnásobena.

Nevylučuje se ovšem ani požadavek pouze na finanční náhradu ve výši skutečného ušlého zisku. Takový požadavek ale není logické vymáhat, když lze vymáhat již zmíněný dvojnásobek.

V tomto případě byl přizván znalec. Jeho závěrem bylo, že by částka při užití ve stanoveném místě a ve stanovenou dobu činila 171 080 Kč. Protože nebylo jednoznačně možné určit částku za užití na internetu, stanovil soud částku přibližně na 1 507 Kč. Posudek byl však použit jen částečně, proto soud vyčíslil konečnou výši zadostiučinění na 350 000 Kč (rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 20. 12. 2017, str. 3).

5.6. Dílčí závěr

Shora uvedené případy jsou důkazem, že je skutečně nezbytné zabývat se ochranou investic producentů v umění, protože jsou díla, a tedy i investice do nich zneužívána. První případ se zabýval ochrannou známkou folklórních souborů Světlovánek. Dva subjekty užívaly shodného názvu v hospodářském styku, čímž mohli druhému přivodit újmu, protože se oba soubory zabývaly vydáváním CD apod. a vystupovaly za úplatu. Tím byl do budoucna ovlivněn taky jejich příjem, potažmo ochrana investice. Ovšem jen jeden ze souborů si slovní ochrannou známkou registroval. Na základě rozhodnutí Úřadu průmyslového vlastnictví (založeného na soudním rozhodnutí) byla ochranná známka Světlovanu 1 zrušena. V současné době je však podán návrh na zápis ochranné známky subjektem, který o zrušení ochranné známky usiloval.

Dále byl ve dvou z pěti případů pro ochranu investice užit institut nekalé soutěže, který je obsahem občanského zákoníku. V případě využití postavy Krakonoše v reklamní kampani telefonního operátora Vodafone. i při vytváření napodobenin plyšových hraček Krtečka, byl naplněn základní znak takového jednání, a to schopnost přivodit újmu jinému soutěžiteli. Zároveň bylo jednání posouzeno jako konkrétní nekalosoutěžní jednání uvedené v základním ustanovení tohoto institutu. Konkrétně se jednalo

o naplnění znaků klamavé reklamy, parazitování na pověsti, zlehčování a vyvolání nebezpečí záměny.

Nakonec byly probrány případy, kdy došlo k neoprávněnému obohacení dle autorského zákona. Vždy tedy bylo užito dílo v ekonomický prospěch dalšího subjektu. Jednalo se o vytvoření napodobeniny sochy Golema, která měla lákat návštěvníky do muzea. Druhým případem bylo použití verše „Co děti, mají si kde hrát?“ z textu písně Až. Každý subjekt takové užití činil za účelem dosáhnutí ekonomického prospěchu, kterého by bez užití děl dosahoval pravděpodobně hůře. V obou případech tedy byla vyčíslena finanční výše, která by byla požadována při běžném licencování. Suma byla zdvojnásobena a vykonavatel majetkových práv takovou částku obdržel od žalovaného.

6. Problematika buyoutu

Zejména v hudebním nebo filmovém průmyslu se setkáváme s tzv. buyoutem, jako český ekvivalent se občas užívá výraz „vykoupení práv“. Na úvod je tedy nezbytné připomenout, že dle § 61 autorského zákona může autor poskytnout licenci k dílu vytvořenému na objednávku jinému, pokud to není v rozporu se zájmy objednatele. Kromě toho objednatel nabývá právo dílo užít jen k účelu vyplývajícímu ze smlouvy. Snahou objednatele je tedy, aby autor právo na poskytnutí licence pozbyl. Zmíněný výraz označuje situaci, kdy se producent snaží svoji investici chránit tím, že si smluvně s autorem sjedná práva na užití díla na dobu trvání majetkových práv, v celosvětové teritoriální působnosti, všemi způsoby a bez množstevního omezení. Navíc se jedná o licenci výhradní s právem poskytovat podlicence komukoli či licenci postupovat. Cílem je tedy ponechat autorovi jen tzv. holé autorství. V konečném důsledku tedy nemůže autor nijak s dílem nakládat. Jak bylo zmíněno, jedná se o smluvní vztah, který není obsahem této práce. Nicméně vzhledem k poměrně velké četnosti výkupu práv je vhodné krátce problematiku nastínit.

Buyout je založen na principu, že si strany mohou dohodnout podmínky, se kterými souhlasí obě strany. V praxi se ovšem autoři dostávají do situací, kdy je jim jednostranně nabídnuta smlouva. Tu mají pouze možnost přijmout, nebo odmítnout. Nepřipouští se možnost diskuse nad obsahem, což je důsledkem silnější pozice producenta. Jedná se tedy o smlouvy typu „ber nebo nechej ležet (take or go)“. Existují i způsoby, jak se může autor vůči uvedeným způsobům bránit. Prvním z nich je domluva s producentem o fixní odměně za primární užití. Následně mu v případech sekundárních užití (např. užití filmového scénáře k divadelní adaptaci) náleží podíl z výnosů producenta za poskytnutí podlicence. (Věstník: Podzim 2011, str. 32).

V takovémto vztahu lze najít podobnost s dílem zaměstnaneckým. V případě díla zaměstnaneckého je právě ochrana investice do vzniku díla s nejistým výsledkem ochráněna tím, že výkon majetkových práv

automaticky přechází na zaměstnavatele. Producent se tedy v oblasti filmu nebo hudebních děl snaží o totožný výsledek. Důvodem je, že producent (investor) chce mít plný podíl na zisku, protože stejně jako zaměstnanec vložil do vzniku díla prostředky a chce mít zcela rozvázané ruce pro obchodování s filmem. Jedinou ochranou autora je v takovém případě využití ustanovení § 2378 občanského zákoníku. Díky tomuto ustanovení může autor v případě, kdy nabyvatel „výhradní licenci nevyužívá vůbec nebo využívá-li ji nedostatečně a jsou-li tím značně nepříznivě dotčeny oprávněné zájmy autora“, od smlouvy odstoupit. Předpokladem je, že autor musí vyzvat nabyvatele k využití licence. Nemůže tak ovšem učinit dříve, než uplynou dva roky od nabytí licence. Za předpokladu, že nabyvatel ani po výzvě licenci nevyužívá, může autor odstoupit od smlouvy. V takovém případě „vrátí autor nabyvateli odměnu, kterou od něho přijal na základě smlouvy, od které odstoupil“ (§ 2381 občanského zákoníku).

Z výše uvedeného vyplývá, že buy out je výhodný pro objednatele i nabyvatele, a to protože nemusí při každém dalším užití uzavírat licenční smlouvu za další odměnu. Navíc by objednatel riskoval, že mu nebude licence poskytnuta. Na druhou stranu může být buy out pro autora výhodný, protože může dosáhnout vyšší odměny, než které by dosáhl při licenčním užití jen na některá užití. Autorský zákoník v § 2374 předpokládá i situaci, kdy nabyvatel licence dosáhne výnosu nepoměrně k částce zaplacené za poskytnutí licence. V takovém případě má poskytovatel licence právo na přiměřenou dodatečnou odměnu a nemůže se jí vzdát. O výši dodatečné odměny rozhoduje soud nebo se mohou strany vyrovnat mimosoudní dohodou.

Závěr

Téma magisterské diplomové práce bylo zvoleno za účelem analýzy současných českých právních norem ve vztahu k ochraně investic producentů v umění. Práce se tak postupně zabývala vymezením pojmů, analýzou současných právních norem v autorském zákoně, analýzou vybraných průmyslových práv (ochranná známka, vynález, užitný vzor, průmyslový vzor a vymáhání práv z průmyslového vlastnictví) a rozborem nekalé soutěže zahrnuté v občanském zákoníku. Dále bylo rozebráno i pět příkladů z praxe, kdy dle soudů k poškození investic producentů v umění došlo. Nakonec je krátce popsána problematika buy outu, a to z důvodu, že tak producenti často své investice ochraňují.

První výzkumná otázka zkoumala, kdo je producentem v daných oblastech umění. Ihned na úvod tedy bylo nezbytné vymezit pojmy producent a umění. Na základě zákonů a jazykových slovníků bylo odvozeno, že producentem je fyzická nebo právnická osoba, která se snaží soustavně na vlastní účet a odpovědnost dosáhnout zisku. Na základě praxe je ovšem nutné zmínit, že producent nemusí vždy mít za cíl dosažení zisku. Běžné je produkovat umění s vyrovnaným výsledkem hospodaření, řízeně ve ztrátě nebo s očekáváním ztráty. Dále bylo nezbytné vymezit, jaké oblasti umění existují. Nakonec byl použit demonstrativní výčet druhů uměleckých děl uvedených v § 2 autorského zákona. Jedná se např. o dílo slovesné, grafické, malířské, sochařské, choreografické, hudební, architektonické. Pevné rozdělení tedy nakonec nebylo stanoveno, protože v oblasti umění dochází často k prolínání jejich typů navzájem. Proto se lze domnívat, že takovým směrem uvažovali i zákonodárci. Při úvaze, kdo může být producentem v oblastech umění, byl výsledek téměř vždy totožný. Zpravidla vždy se jedná o jakoukoliv právnickou nebo fyzickou osobu.

Druhá výzkumná otázka měla za cíl zjistit, do jaké míry současný právní řád České republiky producenty chrání. Nejprve byl analyzován autorský zákon. Právě z důvodu nemožnosti přesného vytyčení oblastí

umění obsahuje autorský zákon obecnou právní úpravu. Ta přiznává ochranu i nedokončeným dílům, nabytí věcného práva ke hmotné věci neznamena automaticky právo dílo užit. Současně je určena obecná doba trvání majetkových práv. Především je možno zakázat činnost, která ekonomicky autora (přeneseně investora) poškozuj. Dále pak autorský zákon obsahuje speciální právní úpravy pro ochranu výrobců (producentů) zvukových záznamů, zvukově obrazových záznamů, vysílatelů, literárních děl, uměleckých vizuálních děl, a také databází. V rámci literárních děl je v práci zahrnut i počítačový program, ale není mu věnován velký prostor, jelikož je jeho zařazení do autorského zákona dle literatury považováno za nešťastné. Při porovnání demonstrativního výčtu s instituty lze konstatovat, že zákon nechrání ve smyslu kompenzace výrobce hudebních děl, protože vychází z předpokladu, že ke kopírování nedochází, protože je zakázáno. Stejně tak jsou opomíjeni producenti zpravodajství (denních zpráv), jejichž výstupy lze v mnoha případech označit za slovesné dílo. Nejsou chráněni ani producenti v oblasti divadla zřejmě z toho důvodu, že ke kopírování divadelních inscenací zjevně nedochází. Zmíněnou ochranu u nakladatelů nelze považovat za ochranu dostatečnou.

Jestliže nejsou díla chráněna na základě autorského zákona, mohou být chráněna dalšími právními normami, aniž by vylučovala i autorskoprávní ochranu. Nejprve byla analyzována vybraná průmyslová práva jakožto podpůrné zákony, a to ochranná známka, vynález, užitný vzor, průmyslový vzor. Ke každému průmyslovému právu byly uvedeny příklady na základě databáze Úřadu průmyslového vlastnictví, aby bylo demonstrováno, že lze skutečně zmíněné instituty k ochraně investic v oblasti umění použít. Jistá nevýhoda však spočívá v nutnosti formalit, bez kterých ochrana nevzniká. Kromě toho je nezbytné uhradit poplatky. Často se lze setkat např. s ochrannou známkou, která je v mnoha případech registrována již při úvaze o vzniku určitého díla. Existují zároveň možnosti, jak průmyslová práva vymáhat.

Následovala analýza dalšího podpůrného zákoníku, a to občanského zákoníku, který obsahuje institut nekalé soutěže. Jeho výhoda spočívá v možnosti široké aplikace na různá jednání, která mohou poškodit jiného soutěžitele v hospodářském styku. Jedná se o institut, který lze užít na ochranu investic do děl nechráněných autorským zákonem. Již zmíněný divadelní producent tak může chránit inscenaci jako celek nebo jen jednotlivé části. Navíc není potřeba jakékoliv formality ke vzniku ochrany.

Předposlední kapitola se věnovala rozboru příkladů z praxe, kdy k poškození investic skutečně došlo. Byl vybrán jeden příklad z oblasti průmyslových práv: ochranná známka folklórního souboru Světlovánek; dva případy nekalosoutěžního jednání: užití postavy Krakonoše v reklamní kampani mobilního operátora Vodafone a neoprávněná výroba plyšových hraček Krtečka; dva příklady posouzené jako neoprávněné obohacení na základě autorského zákona: kopie sochy Golema v muzeu a verš z textu písně Až v kampani Strany zelených.

Poslední kapitolu lze vnímat jako doplněk k celé práci, protože se věnuje buy outu – tedy „výkupu majetkových práv“ na základě licenční smlouvy. Důvodem k zařazení do práce je smluvní poskytování výhradních licencí na dobu trvání majetkových práv bez jakéhokoli omezení, která uzavírají producenti s autory, aby si ochránili svou investici. Jsou si totiž vědomi, že autor má právo poskytnout jinému právo dílo užít, pokud to není v rozporu se zájmy objednatele. Producent ale může mít potřebu naložit s dílem určitým způsobem až později. Snaží se tedy se pro takové situace chránit již při vzniku díla. Lze tedy konstatovat, že byly všechny výzkumné otázky zodpovězeny, a tak byl naplněn i cíl práce.

Zdroje

Knižní

HÁK, Jan. Úvod ke studiu patentového práva. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-363-6.

HANÁK, Jan, Michal POSPÍŠIL a Jana REMIŠOVÁ. Práva z průmyslového vlastnictví. Praha: Vysoká škola aplikovaného práva, 2007. ISBN 978-80-86775-17-3.

HORÁČEK, Roman, Karel ČADA a Petr HAJN. Práva k průmyslovému vlastnictví. 2., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2011. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-417-9.

HORÁČEK, Roman, Karel ČADA a Petr HAJN. Práva k průmyslovému vlastnictví. Praha: C.H. Beck, 2005. Beckovy právnické učebnice. ISBN 80-7179-879-7.

HORÁČEK, Roman, Karel ČADA a Petr HAJN. Práva k průmyslovému vlastnictví. 3., doplněné a přepracované vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-655-5.

HORÁČEK, Roman, MACEK, Jiří, BISKUPOVÁ, Eva. Sbírka správních a soudních rozhodnutí ve věcech průmyslového vlastnictví II. díl. 1.vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2011, s. 365. ISBN 978-80-7400-375-2.

HORÁČEK, Roman. Práva na označení a jejich vymáhání: zákon o ochranných známkách, zákon o ochraně označení původu a zeměpisných označení, zákon o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví: komentář. 3. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2015. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-569-5.

Hulmák, M. a kol. Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055 - § 3014) Komentář, 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2014, ISBN 978-80-7400-287-8.

CHALOUPKOVÁ, Helena. Autorský zákon: komentář. 4. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-432-2, str. 134.

JAKL, Ladislav. Ochranné známky a označení původu. Vyd. 2. dopl. Praha: Úřad průmyslového vlastnictví, 2002. ISBN 80-7282-017-6.

KINDL, Milan a Aleš ROZEHNAL. Občanský zákoník: Praktický komentář. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. ISBN 978-80-7380-742-9.

KOUKAL, Pavel. Zákon o ochranných známkách: komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-762-2.

LAVICKÝ, Petr. Občanský zákoník: komentář. Praha: C.H. Beck, 2015. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-287-8.

LEŠČINSKÝ, Jan. Právní ochrana databází. Praha: C.H. Beck, 2003. Právní instituty. ISBN 80-7179-833-9.

MUNKOVÁ, Jindřiška. Ochranné známky, další práva na označení a hospodářská soutěž. Praha: Úřad průmyslového vlastnictví, 2000. ISBN 80-85100-95-9.

OTTO, J.: Ottův slovník naučný, díl 20. Pohora-Q.v. 1903. 1087 s., il., str. 732.

SLOVÁKOVÁ, Zuzana. Průmyslové vlastnictví. 2., dopl. a rozš. vyd. Praha: LexisNexis CZ, 2006. Studijní texty (LexisNexis CZ). ISBN 80-86920-08-9.

SMEJKAL, V. Novela autorského zákona – jen malý krůček pro lidstvo. Softwarové noviny, 1996, č. 9, a Vlček, M. Poznámky – nikoli na okraj. Softwarové noviny, 1996, č. 9.

SRSTKA, J. a kol. Autorské právo a práva související: vysokoškolská učebnice. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-240-0.

SRSTKA, Jiří. Autorské právo v divadle: AMU=DAMU+FAMU+HAMU. Praha: Akademie múzických umění v Praze, Divadelní fakulta, Katedra produkce, 2006. Acta academica. ISBN 80-7331-066-x.

TELEC, Ivo a Pavel TUMA. Autorský zákon: komentář. V Praze: C.H. Beck, 2007. ISBN 8071796085.

TELEC, Ivo a Pavel TŮMA. Přehled práva duševního vlastnictví: Česká právní ochrana. Brno: Doplněk, 2006. ISBN 80-7239-198-4.

VALOUŠEK, Martin. Fotografie a právo: autorské právo a ochrana osobnosti ve vztahu k fotografii. Praha: Leges, 2014. Praktik (Leges). ISBN 978-80-7502-043-7.

Internetové

CÍSAŘ, Jaroslav. E-knihy – právo a praxe [online]. Institut umění, 2011 [cit. 2018-11-28]. Dostupné z: <http://www.culturenet.cz/res/data/014/001575.pdf>

Co je to právo na odměnu za opětovný prodej autorského díla. GESTOR [online]. 2008 [cit. 2019-01-07]. Dostupné z: <http://www.gestor.cz/cs/zakladni-informace-1/>

ČADA, Karel. Chránit / nechránit, to je otázka: výsledky výzkumu a vývoje, jejich ochrana a komercializace. Plzeň: Alevia, 2014. ISBN 978-80-905538-0-4

ČADA, Karel. Původce vynálezu. Vědavýzkum.cz [online]. 2016, 30. 10. 2016 [cit. 2019-06-13]. Dostupné z: <https://vedavyzkum.cz/dusevni-vlastnictvi/dusevni-vlastnictvi/puvodce-vynalezu>

ČADA, Karel. Užité vzory. Vědavýzkum.cz [online]. 2016, 1. 10. 2016 [cit. 2019-02-22]. Dostupné

z: <https://vedavyzkum.cz/dusevni-vlastnictvi/dusevni-vlastnictvi/uzitne-vzory>

Detail: O-524101. RESDB-Vyhledávací formulář ochranných známek [online]. [cit. 2019-03-25]. Dostupné z: <https://isdv.upv.cz/webapp/!resdb.oza.frm>

Dětské soubory. Folklorní soubor Světlovan Bojkovice [online]. [cit. 2019-03-25]. Dostupné z: <https://svetlovan.webnode.cz/detske-soubory/>

DUFKOVÁ, Anna. Ochrana pověsti právnické osoby před neoprávněným zásahem. Epravo.cz [online]. 2018, 3. 9. 2018 [cit. 2019-04-30]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/ochrana-povesti-pravnicke-osoby-pred-neopravnenym-zasahem-108077.html>

HAJN, Petr. NOZ v praxi: Vyvolání nebezpečí záměny (§ 2981). Bulletin-advokacie.cz [online]. 23. 5. 2014 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/noz-v-praxi-vyvolani-nebezpeci-zameny-2981>

CHUDARA, Jaroslav. Světlovánek přišel o název. Zaregistroval si ho Světlovan!. *Dobry den: s kurýrem* [online]. 2016, 23.8.2016 [cit. 2019-06-22]. Dostupné z: <http://www.idobryden.cz/zpravy/svetlovanek-prisel-o-nazev-zaregistroval-si-ho-svetlovan/4cd9f81d-6486-11e6-9e6b-005056ab0011/>

Internetová jazyková příručka: producent. Ústav pro jazyk český: Akademie věd České republiky [online]. [cit. 2018-11-28]. Dostupné z: <http://prirucka.ujc.cas.cz/?slovo=producent>

JELÍNEK, Lukáš. Autorské právo pro běžné uživatele (11): práva vysílatelů, nakladatelů a pořizovatelů databází. Linux EXPRES [online]. 30. 11. 2017 [cit. 2019-02-15]. Dostupné z: <https://www.linuxexpres.cz/analyza/autorske-pravo-pro-bezne-uzivatele-11-prava-vysilatelu>

KAČÍREK, Michal. Soukromoprávní prostředky ochrany proti nekalé soutěži. NEKALÁ SOUTĚŽ . INFO [online]. 16. 4. 2017 [cit. 2019-03-01]. Dostupné z: <http://nekala-soutez.info/soukromopravni-prostredky-ochrany-proti-nekale-soutezi/>

KAČÍREK, Michal. Soutěžitel. NEKALÁ SOUTĚŽ . INFO [online]. 2017, 16. 4. 2017 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <http://nekala-soutez.info/soutezitel/>

KEMÉNYOVÁ, Zuzana. Filmový golem začne vydělávat statisíce. Hospodářské noviny [online]. 2010, 12. 5. 2010 [cit. 2019-04-26]. Dostupné z: <https://archiv.ihned.cz/c1-43424960-filmovy-golem-zacne-vydelavat-statisice>

KOBERT, Martin. Autorské právo v oblasti odměn za opětovný prodej originálů uměleckých děl [online]. Brno, 2008 [cit. 2019-03-07]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/soxsa/>. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta. Vedoucí práce Ivo Telec.

KOHÁK, Jakub: Zesměšnění Krakonoše přijde operátora draho. In: TV iDNES [online]. [cit. 2019-04-02]. Dostupné z: https://tv.idnes.cz/zesmesneni-krakonose-prijde-operatora-draho-f3x-/domaci.aspx?idvideo=V160523_104444_zpravodaj_krr

KOPEČKOVÁ, Andrea. Počítačový program jako předmět autorského práva. Epravo.cz [online]. 2016 [cit. 2018-12-27]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/pocitacovy-program-jako-predmet-autorskeho-prava-99852.html>

Malý filmový profesní slovník. ArtTech: digital arts [online]. [cit. 2018-11-28]. Dostupné z: <https://www.arttech.cz/maly-filmovy-profesni-slovník/>

MATZNER, Jiří. Jak je to s autorskými právy u díla vytvořeného zaměstnanci?. Podnikatel.cz: průvodce vaším podnikáním [online]. 2017,

29. 6. 2017 [cit. 2019-01-09]. Dostupné z: <https://www.podnikatel.cz/clanky/jak-je-to-s-autorskymi-pravy-u-dila-vytvoreneho-zamestnanci/>.

Naše globální činnost v oblasti umění. British Council: Česká republika [online]. [cit. 2018-11-28]. Dostupné z: <https://www.britishcouncil.cz/projekty/umeni/our-global-work-arts>

O nás. Folklorní soubor Světlovan Bojkovice [online]. [cit. 2019-03-25]. Dostupné z: <https://svetlovan.webnode.cz/o-nas/>

POLÁK, Michal. <https://zpravy.tiscali.cz/odesel-autor-legendarniho-krtecka-zdenek-miler-109810>. Zprávy.tiscali.cz [online]. 2011, 30. 11. 2011 [cit. 2019-04-19]. Dostupné z: <https://zpravy.tiscali.cz/odesel-autor-legendarniho-krtecka-zdenek-miler-109810>

Producer. Merriam-Webster [online]. [cit. 2018-11-28]. Dostupné z: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/producer>

The arts. Encyclopedia Britannica [online]. [cit. 2018-11-28]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/the-arts>

TROJAN, Oldřich. Právní rámec tvorby webových stránek. Epravo.cz [online]. 2009 [cit. 2018-12-30]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/pravni-ramec-tvorby-webovych-stranek-57731.html>

Umění užité (applied art). Arts lexicon [online]. 2018 [cit. 2018-11-28]. Dostupné z: http://www.artslexikon.cz/index.php?title=Um%C4%9Bn%C3%AD_u%C5%BEit%C3%A9

VÁLKOVÁ, Hana. Dcera sochaře vyhrála spor o Golema. Muzeum jí musí zaplatit 50 tisíc korun: Zpravodajství. IDNES.cz [online]. 2010, 11. 5. 2010 [cit. 2019-07-11]. Dostupné z: <https://www.idnes.cz/zpravy/cerna-kronika/dcera-sochare-vyhrala->

spor-o-golema-muzeum-ji-musi-zaplatit-50-tisic-
korun.A100511_075141_krimi_hv

VALOUŠEK, Martin. Fotografování autorských děl na veřejném prostranství. PRAVNIRADCE.IHNED.CZ: Právo a veřejná správa [online]. 2015 [cit. 2019-03-20]. Dostupné z: <https://pravniradce.ihned.cz/c1-64711020-fotografovani-autorskych-del-na-verejnem-prostranstvi>

VAŇKÁT, Milan. Obchodní tajemství. Fulsoft.cz [online]. Verlag Dashöfer, 2015, 27. 5. 2015 [cit. 2019-06-18]. Dostupné z: <https://www.fulsoft.cz/33/obchodni-tajemstvi-uniqueidmRRWSbk196FNf8-jVUh4EpwqrUMm9M8aQp7zZPNvBmk/>

Věštník: Podzim 2011 [online]. DILIA, 2011 [cit. 2019-06-26]. Dostupné z: <https://1url.cz/IMZBg>.

Vodafone ve vánoční reklamě zesměšnil Krakonoše, musí platit statisíce. IDNES.cz [online]. 2016, 23. 5. 2016 [cit. 2019-04-03]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/vodafone-reklama-krakonos-pokuta.A160523_102833_domaci_jj

Zájem o mluvené slovo i soutěž Audiokniha roku roste. ČTK: České noviny [online]. 2018 [cit. 2018-11-28]. Dostupné z: <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/zajem-o-mluvene-slovo-i-soutez-audiokniha-roku-roste/1616115>

Právní normy a důvodové zprávy právních norem

Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, č. 89/2012 Dz

Zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů

Zákon č. 207/2000 Sb. o ochraně průmyslových vzorů a o změně zákona č. 527/1990 Sb., o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 221/2006 Sb. o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví a ochraně obchodního tajemství

Zákon č. 35/1965 Sb. o dílech literárních, vědeckých a uměleckých (autorský zákon)

Zákon č. 37/1995 Sb. o neperiodických publikacích

Zákon č. 441/2003 Sb. o ochranných známkách a o změně zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 455/1991 Sb. o živnostenském podnikání

Zákon č. 46/2000 Sb.: Zákon o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku a o změně některých dalších zákonů (tiskový zákon).

Zákon č. 478/1992 Sb. o užitných vzorech

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník

Zákon č. 527/1990 Sb. o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích

Zákon č. 618/2003 Z.z., o autorském práve a právech súvisiacich s autorským právom

Zákon č. 89/2012 Sb. občanský zákoník

Usnesení a rozsudky soudů, rozhodnutí Úřadu průmyslového vlastnictví

Rozhodnutí Úřadu průmyslového vlastnictví ze dne 16. 10. 2017, zn. sp. O-524101

Rozhodnutí úřadu – sbírka 18 357 z roku 1942

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 11. 5. 2010, sp. zn. 34 C 61/2005 – 181

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 20. 12. 2017, číslo jednací 34C 171/2010 - 294

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 9. 2011, sp. zn. 23 Cdo 2500/2010

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 9. 5. 2017, sp. zn. 3Cmo 184/2016 – 194